

ธรรมะสดๆ ร้อน ๆ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๑

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมนะ ขวนขวายมาแล้วนะ เราขวนขวายมาแล้ว ขวนขวายมาหาอะไร ชีวิตนี้มี
เท่านั้นแหละ อยู่กันไปก็มีเท่านั้น วันคืนล่วงไปๆ เกิดมาก็ตายไป เหมือนปุยปุ่น ปุยปุ่นมันพัดไป มัน
เปลี่ยนแปลงตามสภาพของมัน ชีวิตเรา จิตวิญญาณเหมือนปุยปุ่น มาตกในภพนี้เท่านั้นเอง มาตก
ในภพที่เป็นมนุษย์ เป็นมนุษย์ เศษมนุษย์ มนุสสศิริจจาโน เป็นมนุษย์แต่ใจเป็นสัตว์ เศษมนุษย์ไม่
เข้าใจถึงชีวิตของตนเอง มนุสสเทโวเห็นใหม่ ใจเป็นเทวดา ร่างกายเป็นมนุษย์ ไม่ใช่เศษมนุษย์
มนุษย์ที่เห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ความเป็นคุณค่าของมนุษย์คือมันมีชีวิต

ซากศพเขาเรียกว่าเป็นมนุษย์ใหม่ คนตายแล้วเขาเรียกว่าเป็นมนุษย์ใหม่ คนตายไปเรียกว่า
ซากศพ ซากของสัตว์ เวลาเขาทำมา คุณดี เราส่งออกเป็นสินค่านะ ถ้าเนื้อที่ดี เขาทำสิ่งที่มีคุณค่า
ราคามันยิ่งแพง สัตว์เนื้อมันยังเป็นประโยชน์นะ แต่เวลาถือศีลขึ้นมาแล้วคัดจริต นุ่นก็ไม่ได้ นีก็
ไม่ได้ มันมีผัสสะ

สัตว์มันตายนะ เนื้อของมันเป็นประโยชน์ ในพระไตรปิฎกนะ สัตว์เวลามันจะตาย มัน
บอกเลย มันเป็นสัตว์ เกิดมาเป็นสัตว์แล้วมันมีความทุกข์ มันไม่มีโอกาสได้ทำบุญกุศลของมัน
เนื้อของเราจะเป็นประโยชน์บ้าง ขอให้ครูบาอาจารย์ ขอให้ผู้ทรงศีลได้กินเนื้อของเราเพื่อ
ประโยชน์ของเราบ้างเถอะ สัตว์หัวใจของมัน มันยังต้องการเนื้อมันเพื่อต้องการทำประโยชน์

แต่ถือศีลแล้วโน่นก็ไม่ได้ นีก็ไม่ได้ สิ่งของมันไม่ได้ คือมันไม่ได้ที่เรา เห็นใหม่ เนื้อ ๓ อย่าง
ไม่ได้ตั้งใจเพราะเรา เขาไม่ได้จะฆ่าเพราะเรา เขาไม่ได้ตั้งใจฆ่าเพราะเรา เราไม่รู้ เราไม่เห็น สิ่งนั้น
เวลาสะอาคบริสุทธิ์ บริสุทธิ์ที่ไหน? บริสุทธิ์ที่ใจ ในเมื่อใจคนสะอาคบริสุทธิ์นะ มันเป็น

ธรรมชาติของมัน ทุกคนเกิดมาต้องการปรารถนาคุณงามความดี มนุษย์เกิดขึ้นมา ต้องทำ ต้องเห็น คุณงามความดีของความเป็นมนุษย์

ถ้าความเป็นมนุษย์ มนุษย์อยู่ที่ไหน มนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐ ประเสริฐที่ไหน? ประเสริฐที่ใจ ถ้าใจมันประเสริฐขึ้นมา มันจะมีประโยชน์ของมันขึ้นมา ถ้ามีประโยชน์ขึ้นมา ไม่ใช่สัตว์นะ สัตว์มันเกิดมา มันใช้ดำรงชีวิตของมันตามสัญชาตญาณของมัน ขนาดที่มันเป็นสัญชาตญาณของมัน มันยังมีคุณงามความดีของมันนะ สัตว์ที่มีนิสัยดี สัตว์ที่เกเร สัตว์ที่มันเบียดเบียนสัตว์ในฝูงของมัน

สัตว์ที่เป็นหัวหน้าฝูง เห็นไหม พระโพธิสัตว์ เวลาเกิดเป็นสัตว์ขึ้นมาเป็นประโยชน์ ถ้าเกิดเป็นสัตว์ อย่างชีวิตอย่างนี้ มันแล้วแต่เวรแต่กรรม เราจะกำหนดไม่ได้หรือว่าเราจะไม่เกิดเป็นสัตว์เลย ไม่เกิดเป็นสิ่งต่างๆ เลย พระโพธิสัตว์เกิดเป็นสัตว์นะ เกิดเป็นกระต่าย เกิดเป็นกวาง เกิดเป็นอะไรต่างๆ เกิดทั้งนั้นนะ แม้แต่พระโพธิสัตว์ เวลาบุพเพนิวาสานุสติญาณ ย้อนไป มันเห็นไปหมด เกิดเป็นสัตว์ สัตว์มันยังใช้สัญชาตญาณ มันยังคุมสติของมันได้ มันยังทำคุณงามความดีของมันได้

นี่เราเกิดมาเป็นมนุษย์นะ ยกย่องกันว่ามนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐ... โง่กว่าสัตว์ สัตว์มันเวลา มันจะตายขึ้นมา มันยังรู้ว่าเนื้อมันจะเป็นประโยชน์กับมันบ้าง มันยังมาเข้านิมิต เข้าฝัน ให้ได้กินเนื้อของมัน เพื่อประโยชน์ของมันบ้าง เวลาเกิดไปจะได้มีบุญกุศลติดเนื้อติดตัวไป ถ้ามีบุญกุศลติดเนื้อติดตัวไป แล้วนี่เกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นมนุษย์แล้ว มีบุญกุศลแล้ว มีบุญกุศลแล้วทำไมทำให้ตัวเองเหมือนไม่มีค่า ชีวิตไม่มีค่าเลย ลอยกันไปวันๆ หนึ่งนะ คิดว่าเราทำคุณงามความดีแล้ว... ใครเขาว่าตัวเองคุณงามความดีทั้งนั้นนะ ใครก็ว่าตัวเองทำงานหนักหนาสาหัสสาครรจ์

มันกิเลสหนักนะ นักหนาสาหัสสาครรจ์มันมีขนาดไหน เครื่องยนต์กลไกทำมากกว่าเราอีก คูสิ เวลาเครื่องยนต์เขาติดขึ้นมา เขาหยุดไม่ได้เลย เวลาเครื่องยนต์มีเปลี่ยนแปลงออกไป เขาถึงต้องให้งานมันต่อเนื่อง แม้แต่เครื่องยนต์มันยังทำได้เลย มันไม่มีชีวิตด้วย มันทำประโยชน์ได้มากขนาดนั้น เราเป็นมนุษย์ เราทำงานเหนื่อยล้าแสนสาหัส ชีวิตมีแต่ความรับผิดชอบ

นี่มันไม่เห็นคุณค่าของความเพียรชอบ ของการกระทำนะ ถ้าเห็นคุณค่าของการกระทำ ธรรมะ ธรรมะไง ธรรมะมันอยู่ที่ไหน? ธรรมะมันอยู่ในตู้พระไตรปิฎกใช่ไหม “ธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมะเป็นธรรมชาติ” ถ้าธรรมะเป็นธรรมชาติ เขาไปอวกาศก็เป็นธรรมชาติ คูสิ จรวด

เขายังกระสวยอวกาศไปดาวอังคารนู่นนะ เป็นธรรมชาติใหม่? มันเป็นวิทยาศาสตร์มันเป็นสิ่งที่เขาไปค้นคว้าหาเหตุผลของเขา สิ่งอยากรู้อยากเห็นเพราะมันยังโง่งอยู่

รู้ไปหมดทุกเรื่อง รู้ไปหมด อยากรู้อยากเห็นไปเรื่องข้างนอก ตัวเองนี่ เรื่องของตัวเอง มันเรื่องในบ้านของตัวเอง เรื่องในบ้านของตัวเอง เห็นใหม่ ทำความสะอาดบ้านใหม่ บ้านนี้ซ่อมแซมบำรุงใหม่ บ้านเราเวลาเกิดพายุฝนขึ้นมามันจะรั่ว มันจะมีที่ไหนมันได้มีอาศัยได้ใหม่ นั่นเป็นบ้านของเรา แล้วชีวิตของเรา แล้วร่างกายของเรา แล้วความเป็นไปของในหัวใจละ นี่รู้ไปหมดเรื่องข้างนอก แต่ไม่รู้เรื่องของตัว ถ้ารู้เรื่องของตัวนี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าย้อนมาธรรมะมันอยู่ที่นี้

ธรรมะไม่อยู่ที่วิทยาศาสตร์ ธรรมะ ธรรมชาติ ธรรมชาติส่งออกไปข้างนอกหมด ธรรมชาติคือการเกิดและการตาย เกิดมาแล้วมีจิตศรัทธาได้บวชเป็นพระเป็นเจ้า ได้บวชขึ้นมา ได้ออกมาประพฤติปฏิบัติเพื่อจะแสวงหาธรรม มันแสวงหาที่ไหนละ แสวงหาที่ไหน ด้วยปัญญา ด้วยความรู้ ด้วยอะไรต่างๆ สถิติ คุณิ วิทยาศาสตร์พิสูจน์ได้เลย ฟอสซิลเป็นล้านๆ ปีนะ ๔๐ ล้านปี ๕๐ ล้านปีพิสูจน์ได้ ยุคไหนๆ แล้วนี่มันเป็นอดีต อนาคตเห็นใหม่

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอากาโกณะ สดๆ ร้อนๆ ถ้าทุกข์ก็ทุกข์เดี๋ยวนี้ ทุกข์เดี๋ยวนี้ เจ็บช้ำเดี๋ยวนี้ ถ้าสุขมันก็สุขเดี๋ยวนี้ สุขด้วยอะไร? สุขโดยไม่เป็นอามิสนะ โลกเขาต้องสุขด้วยเป็นอามิส อามิสต้องมีตบสนองคั่นหาความทะยานอยาก ถ้าได้เสพ ได้มีคั่นหาเข้ามาแล้วมันจะมีความสุขของมัน นี่ต้องพอใจของมัน แล้วมันเคยพอไหม? คั่นหาความทะยานอยากมันล้นฝั่งเห็นใหม่ ถ้ามันล้นฝั่ง ไม่เคยสิ่งใดจะถึงเมืองพอเลย ไม่มี ยิ่งเสพมาก ยิ่งสะสมมาก ยิ่งต้องการมาก ยิ่งอยากใหญ่ ความอยากใหญ่ ความอยากโต มีแต่ทับถม

แล้วว่ามนุษย์ฉลาดนะ...โง่กว่าสัตว์ เหยียบย่ำหัวใจของตัวเอง สิ่งใดแสวงหามา หน้าที่รับผิดชอบนั้นมันเหยียบหัวใจ เงินทองขึ้นมา หยิบตัวเลขขึ้นมา มือไม้ล้นเลย ของของเรา ของเรา...โง่กว่าสัตว์

สัตว์มันเห็นใหม่ ฤดูกาลของมันนะ คุณินกมันเห็นที่ไหนผลไม่มันสุก มันไปถึงมันก็เกาะลงไปต้นไม้ที่ไหนมีผล มันกินเสร็จมันก็ไป ปีหน้าออกใหม่ก็จะมากินใหม่นะ ปีหน้าที่ไหนมี สัตว์มันรู้มันนะ คุณิ สัตว์อพยพของมัน อพยพของมันไป

ไอ้ของเรา ของเรา แล้วใช้สอยให้มันเป็นประโยชน์ใหม่ ถ้าของเราเราใช้สอยให้เป็นประโยชน์ดี คุณดี คุณเลื่อมใสของเราในร่างกาย ถ้าปกติมันหมუნเวียนดีเราสบายใจเลย ถ้ามันคั่งขึ้นมา คุณดี เวลาเลือดมันคั่งถึงต่างๆ เลือดคั่งในสมองเขาไปผ่าตัดคนะ ต้องไปดูคนนอก...เงินก็สะสมไว้ ไม่ใช่สอย ไม่หมუნเวียนให้มันเป็นประโยชน์ขึ้นมา ถ้าประโยชน์ขึ้นมา สิ่งที่เป็นประโยชน์

ว่า “เป็นของของเรา” อะไรเป็นของของเรา แล้วความคิดความชอบที่เป็นของเรา ของเรามันอยู่ที่ไหน? ธรรมะก็เป็นขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ประพฤติปฏิบัติก็เป็นเรื่องของพระของสงฆ์ ธรรมะมันไม่ใช่เรื่องของเรา สิ่งนี้สุขสบายแล้ว เราก็สุขสบายแล้ว เงินทองก็มีแล้ว...นี่กิเลสมันเหยียบ เหยียบหัวเอาไว้ เหยียบว่า เงินก็มี ทุกอย่างก็มี สมบัติก็มี

สมบัติก็มีแล้ว แล้วมันทุกข์ใหม่ สมบัติก็มี ชีวิตมันล่องไปนะ หายใจขึ้นมา วันนี้ก็ร้อยหนที่พันหน แล้วไม่ได้หายใจฟุ้งนี้จะตายแล้วนะ แล้วสมบัติมันช่วยอะไรได้ สิ่งประโยชน์มันช่วยอะไรได้? มันช่วยอะไรไม่ได้เลย มัน โง่กว่าสัตว์ มีเวลาอยู่นี้เหยียบย่ำ เราอยากทำบุญเห็นไหม ชื่อของถวายพระ สร้างวัดสร้างวา โอ้อโฮ! ลงทุนลงแรงหลายร้อยล้านหลายพันล้าน แล้วตัวเองได้อะไร ตัวเองได้อะไร

บุญกุศลนี้เป็นอามิสนะ สิ่งที่เราสร้างขึ้นมา...ใช่ ถ้าเราสร้างด้วยศรัทธาของเรา เราคิดว่ามีเงินมีทองจะมาเป็นประโยชน์ตรงนั้นใจ ไอ้การทำบุญมากมายขนาดไหนก็แล้วแต่ ถึงที่สุดแล้วนะ มันต้องล่องพันด้วยการภาวนา ถ้าภาวนาเห็นไหม ถ้าภาวนาขึ้นมา เอาใจเราพ้นจากกิเลสได้ ธรรมะมันอยู่ที่นี้ มันสดๆ ร้อนๆ ที่นี้ เวลาเดินจงกรมขึ้นมา เวลามันทุกข์มันยากขึ้นมา เดินจงกรมล้มลุกคลุกคลานมา ทุกข์ทั้งนั้นเลย

แล้วถ้าจิตมันสงบขึ้นมาเห็นไหม สมาธิธรรมมันก็สดๆ ร้อนๆ นะ ไม่ใช่สมาธิอยู่ในตู้พระไตรปิฎก เวลาได้สมาธิขึ้นมาก็ไม่เชื่อ ว่าตัวเองเป็นสมาธิหรือไม่เป็นสมาธิ “สมาธิเป็นอย่างนั้น ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ” ไอ้นั่นมันยี่ห้อทั้งนั้น มันเป็นชื่อทั้งนั้นนะ มันเป็นของอดีตอนาคตนะ มันไม่เป็นของสด ไม่เป็นธรรมะปัจจุบันหรอก

ธรรมะปัจจุบันสดๆ ร้อนๆ นะ สมาธิขึ้นมาที่สุด ฟุ้งซ่านขนาดไหน ทุกข์ยากขนาดไหน แล้วคนปล่อยวางความฟุ้งซ่าน ปล่อยวางสิ่งๆ ต่างๆ ขึ้นมา ความสุขมันเกิดมาจากใจ ความสุขอัน

นี่มันมาจากไหน? นี่มันสดๆ ร้อนๆ นะ ของสดๆ ธรรมะสดๆ ถ้าปัญญาเกิดขึ้นมามันยิ่งสดๆ ร้อนๆ เลย ไม่ใช่เป็นอดีต อนาคตหรือ

นี่ฟังธรรมๆ ฟังธรรมเข้ามา มันเป็นเรื่องได้ มีครูบาอาจารย์คอยชี้แนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “เราเป็นผู้ชี้แนะเท่านั้นนะ เราบอกทางกับเธอ แล้วเธอเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ มันจะถึงไม่ถึงนั้นอีกเรื่องหนึ่ง” “ถึงไม่ถึง” ฟังสิ “ถึงไม่ถึง”

อาหารของเขาเก็บไว้นะ คุณ เขาแช่แข็งไว้ เวลาเขาจะมาทำประโยชน์ของเขา เขาต้องเอามาให้อุณหภูมิให้ได้ประโยชน์ก่อนนะ เขาถึงมาทำของเขา เขาแช่แข็งไว้ นี่ธรรมะแช่ไว้ในหัวใจ แช่แข็งเลย เกิดมามีบุญกุศล ศึกษาธรรม ศึกษาเข้าใจธรรมะ ธรรมะนี้...นกแก้วนกขุนทอง มันเป็นการท่องจำ

แล้วศึกษาธรรมมา เวลาแสดง ธรรมสาธุคาถา เอตมฺมงฺกลมุตฺตมํ เวลาสนทนาธรรม “คนโน้นผิด คนนี้ผิด คนโน้นผิด คนนี้ผิด” ผิดของใคร ผิดของใคร สิ่งที่ผิด วางไว้ผิด ผิดของใคร? ความผิด ความถูก ใครจำได้ ใครขยายความลึกซึ้งซับซ้อนได้มากน้อยกว่ากัน มันเป็นเรื่องทั้งหมดทั้งนั้นนะ ไม่มีใครถูกสักคน มันไม่ใช่ธรรมะของเรา ไม่ใช่ของสด

ธรรมะสดๆ ร้อนๆ นี่มันเป็นปัจจุบัน มันจะเป็นประโยชน์กับเรานะ ถ้าเป็นสมาธิขึ้นมา มันรักษา แค่อึดสงบมันก็มีความสุขแล้ว ความสุขมันยับยั้งกิเลสได้ ถ้าไม่มีสติ สิ่งที่ฟุ้งซ่าน ที่เราทำกันอยู่นี้ มันตริกในธรรม เอาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตริก พอตริกขึ้นมา ปัญญามันเกิด มันเกิดไปไหน ปัญญามันเกิดที่ไหน มันเกิดนอกโลกนะ เขาไปดาวอังคารกัน ยานอวกาศเขาไป มนุษย์ไปกันตั้งกี่ปีกว่าจะไปถึง ถึงเสร็จแล้ว ดาวอังคาร มันจะส่งข้อมูลมันมา

นี่ก็เหมือนกัน “อู๊ย! รู้นู่น รู้นี่” รู้อะไร? อาการของใจทั้งนั้น ไม่ใช่ใจ มันรู้ ออก รู้ ออก รู้ เรื่องอะไร? ในเรื่องปัจจุบัน เรื่องสมาธิเรายังไม่รู้จักเลย ในเรื่องความเป็นไปของเรา ชีวิตของเรา เป็นอะไร? เป็นสมมุติสงฆ์ บวชมาแล้วเป็นสมมุติสงฆ์ เป็นสมมุติ เป็นศากยบุตรพุทธชิโนรส เป็นโดยสมมุติ มันไม่เป็นความจริง ไม่เป็นความจริงมันจะรู้อะไร? มันจะรู้แต่ข้างนอก รู้แต่อาการของใจ รู้แต่เปลือก เขาเอาผลไม้มา ผลไม้มันมีเปลือกนะ เวลาแกะพรวัว สิ่งที่ทุเรียนเขาเอา เขานึกออก เปลือกเขาโยนทิ้ง เขากินเนื้อมัน

ไอ้เนี่ยเหมือนกัน เปลือกทุเรียนเอาไว้ทำไม? เอาไว้ฟาดใส่หัวตัวเองหรือ หนามทุเรียนนะ ฟาดใส่หัวตัวเองมันได้อะไร? มันก็ได้เลือดนะสิ นี่ก็เหมือนกัน ไปรู้แต่ข้างนอก มันเป็นเปลือก สิ่งใดที่มันรับรู้ออกไป มันได้ประโยชน์อะไร มันสงบเข้ามาหรือยัง? นี่เพราะมันไม่สงบ มันไม่เข้ามาถึงตัวของมันเอง ไม่รู้จักเนื้อทุเรียนเป็นอย่างไรเลย แล้วเนื้อทุเรียนรสชาติอย่างไร มันมีรสหวานอย่างไร มันกินแล้วเริ่ดอร่อยขนาดไหน เห็นไหม เปลือกทุเรียนกินได้ไหม หยิบขึ้นมาก็เป็นหนามนะ เวลามันฟาดใส่หัวเรามันยังมีแผลขึ้นมาเลย นี่มันเป็นวัตถุ มันเป็นสิ่งที่เป็นรูปธรรมที่จับต้องได้ ที่มองเห็นได้

แต่เวลาจิตมันประพฤติกปฏิบัติขึ้นไปเห็นไหม รู้โน้นรู้นี้ อាកารของใจทั้งนั้นนะ มันเสียเวลา นี่เป็นนามธรรมที่เราไม่เข้าใจไง มันถึงเป็นอดีต อนาคต มันเป็นของเน่า มันเน่ามันบูดนะ อาหารที่เก็บไว้เห็นไหม ของที่ทำขึ้นมาสดๆ ใหม่ๆ รสชาติจะดีมากเลย แล้วกินจะเป็นประโยชน์มากเลย เก็บไว้จนเน่าจนบูด จนเน่าจนบูด แล้วยังมากิน “อู๊ย! อร่อย” ของมันบูด กินเข้าไปมีแต่ทำให้ร่างกายเสียนะ มันจะเจ็บไข้ได้ป่วยเพราะเรากินของเสีย ของเน่า ของไม่ดี

นี่เหมือนกัน จิตมันรู้โน้นรู้นี้...มันจะรู้ขนาดไหน มันเป็นของเน่า มันไม่เป็นประโยชน์กับเราหรอก มันไม่เป็นประโยชน์กับเราเป็นเพราะอะไร เพราะมันส่งออก ส่งออกขึ้นมาแล้ว ถ้าเห็นแล้วมันเป็นความจริงนะ ในปัจจุบันที่เห็นมันก็ตื่นเต้น สิ่งที่ตื่นเต้นขึ้นมา สิ่งสภาวะแบบนั้น แล้วพอมันผ่านไป ชักเริ่มสงบแล้ว “มันเป็นอะไร มันเป็นอย่างไร ทำไมถึงเป็นอย่างนั้น” นี่ไง ผลเสียที่เขากินอาหารเสีย กินอาหารเน่าบูด ทำให้ร่างกายเสีย เจ็บไข้ได้ป่วย

นี่ก็เหมือนกัน จิตออกไปรู้ พอรู้ขึ้นมาทำให้จิตโลเล ทำให้จิตเรานี่ยิ่งสงสัย ถ้ามันเป็นอาหารที่เป็นคุณประโยชน์กับร่างกาย กินเข้าไปในร่างกาย ร่างกายมันจะแข็งแรง เรื่องกายมันจะเป็นประโยชน์กับเรา จิตก็เหมือนกัน ถ้ามันเป็นความเพียรชอบ มันเป็นสมาธิชอบ มันเป็นปัญญาชอบ ครูบาอาจารย์ท่านบอกนะ เราสนทนาธรรม หน้าที่เราพูดมา ครูบาอาจารย์ท่านรับว่าจริงหรือไม่จริงเท่านั้นเอง ไม่ใช่ท่านจะมาคัดแปลงของเรา ทำให้ธรรมะเราเกิดขึ้นมา...นี่เพราะมันเป็นของเน่าของบูด มันไม่ใช่ของสด ของปัจจุบัน

ถ้าเป็นของสด ของปัจจุบัน มันสงบเข้ามาเราจะรู้ว่ามันสงบ มันสงบเพราะอะไร เพราะมันปล่อยความลึกลับสงสัยเข้ามา เพราะอะไร ของมันซึ่งๆ หน้านะ ถ้าจิตมันสงบขึ้นมา มันรู้ของมัน โดยธรรมชาติของมัน รู้โดยสัญจะความจริงเลย ถ้ารู้โดยสัญจะความจริง เราจะสงสัยไหม เราจะ

สงสัยไหม แล้วมันความสุขอันที่เกิดจากความสงบขึ้นมา มันจะฝังใจไหม เว้นไว้แต่สิ่งที่มีมันเป็นศรัทธา อจลศรัทธาความเชื่อ ความเชื่อของเรา แล้วพอมันประสบสิ่งใดขึ้นมา แล้วผ่านอยู่ประจำ มันก็เห็นอยู่ แต่มันก็ยังไม่เชื่อ

ดูเวลาเราประพฤติปฏิบัตินะ ถ้าคนที่มีอำนาจวาสนาจิตมันสงบไป จิตมันสงบเข้ามาในธรรมมันจะผูก พอธรรมผูกขึ้นมาถึงใจ ผูกขึ้นมาแล้วเป็นอย่างไร ผูกขึ้นมาแล้ว ธรรมมันผูก ถ้าธรรมผูก มันเกิดสิ่งใดขึ้นมา? มันไม่เป็นทุกๆ คนไป แล้วคนที่เห็นก็ไม่เป็นตลอดไป เป็นบางครั้ง บางคราว จิตเข้ม จิตแข็งแรง จิตอ่อนแอ จิตสติมันคง สติเจือจาง สติที่มันไม่คง การสงบของสมาธิมันก็ต่างกันไป ถ้ามันเกิดขึ้นมา สิ่งที่มีมันเกิดขึ้นมา คนที่รู้จักจริงเห็นจริง มันรู้จักจริงแล้วมันเข้าใจจริงนี่เป็นธรรม ธรรมสภาวะธรรมแบบนี้ แล้วถ้าเข้าใจว่าสิ่งนี้เป็นธรรม มันก็คิดเห็นใหม่ แล้วอยากได้ออยากดี อยากให้เป็นอีก มันไม่เป็นหรอก

สิ่งที่ว่าเป็นสมาธิแล้ว ถ้ายังสงสัยอยู่ ความไม่เป็นสมาธิ มันปล่อยให้เสื่อม มันปล่อยไป พิสูจน์ใจ เพราะสงสัย สงสัยก็ต้องพิสูจน์ ปล่อยจิตคิดวิตกวิจารณ์ไป พอวิตกวิจารณ์ไปมันก็ฟุ้งซ่านไป สมาธิมันก็เสื่อมไปเป็นธรรมดา พอสมาธิเสื่อมไปแล้ว “อ้าว! ก็ไม่ใช่แล้ว เอ...นี่พอสมาธิมันก็ไม่ใช่ธรรมะ สิ่งทีปฏิบัติขึ้นมามันก็ไม่ใช่ความจริง ไม่ใช่ความจริง”...นี่อันนี้เกิดขึ้นมาได้เพราะอะไร อันนี้เกิดขึ้นได้เพราะว่านี่คืออวิชชา นี่ความไม่รู้จริงของจิตทุกๆ ดวงมันจะเป็นอย่างนี้ ในเมื่ออวิชชามีพญามารอยู่ในหัวใจนะ ในการประพฤติปฏิบัติของเรา เราว่าเราปฏิบัติธรรมอยู่ เราเข้าใจว่าเป็นการประพฤติปฏิบัติธรรม เป็นความถูกต้อง แต่ในขณะที่ปฏิบัติไปนี่มารมันจี้หัวไปตลอด

ธรรมะไม่เคยให้โทษกับใคร ธรรมะเป็นของประเสริฐ ธรรมะเป็นของดี องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา กราบธรรมอยู่ตลอดเวลา แต่นี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม ตรัสรู้ธรรมคืออะไร? คืออาสาภยญาณ ได้ทำลาย ได้ชำระกิเลสออกไปจากใจแล้ว เห็นคุณธรรมด้วยความสะอาดบริสุทธิ์ คุณค่าของธรรมแท้ๆ คุณค่าของธรรมแท้ๆ นี่สดๆ ร้อนๆ อยู่ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเมื่อ ๒,๕๐๐ กว่าปีมาแล้ว ครูบาอาจารย์ของเราที่ปฏิบัติขึ้นมาก็เป็นสดๆ ร้อนๆ สดๆ ร้อนๆ มันสดๆ ร้อนๆ ขึ้นมาจากใจของครูบาอาจารย์ของเรา

แต่ของเรานี้มันของเนา ของเนาของจำ ของสิ่งที่ประพตติ สิ่งที่เรามาสวมมาโดยกิเลสใจ ถ้ามั่นเป็นธรรมขึ้นมา เราต้องเตาะเตะ ทุกคนเกิดมา เราคนเกิดมา ทุกคนที่เป็นมนุษย์ เกิดมาจาก ท้องพ่อท้องแม่ ไม่ใครมีใครเดินได้ เว้นไว้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ว่าประสูติมาก็ ไปได้ ๗ ก้าว “เราจะไม่กลับมาเกิดอีก จะไม่กลับมาเกิดอีกเลย” นี่พระโพธิสัตว์สร้างบุญกุศลมา

เราเกิดมาทุกคนเป็นเด็กอ่อนทั้งนั้นนะ ต้องหัดนั่ง หัดคลาน หัดเดินทั้งนั้น จิตทุกดวงจิตที่ มั่นประพตติปฏิบัติขึ้นมามันไม่ใช่ว่าลอยมาจากฟ้าหรือ มันไม่ได้เกิดมาเป็นโอปปาติกะเหมือน เทวดานี้ เกิดมาก็เป็นร่างกายสมบูรณ์เลย

นี่ก็เหมือนกัน “ภาวนาแล้วจะเป็นอย่างนั้น จะเป็นอย่างนี้” ทำไปเกิด ทำไป ทำไป จิตที่มัน เป็นโลกีย์ปัญญาอย่างนี้ ปัญญาที่มันเป็นสภาวะแบบนี้ มันจะเข้าไม่ถึงธรรมหรือ มันเข้าไม่ได้ สัจจะความจริงหรือ มันเข้าไม่ถึงสัจจะความจริง แล้วกิเลสนะ กิเลสมันครอบหัว พอมันครอบ หัว สภาวธรรม สภาวธรรม สิ่งที่กาย เวทนา จิต ธรรม ธรรมะ ธรรมารมณ์ สภาวธรรมที่มันเกิดขึ้น สัจจะความจริงมันต้องมีสมาธิขึ้นมาก่อน ถ้ามีสมาธิขึ้นมาก่อน

เรากินข้าวนะ เรากินข้าว เราทำงานอาบน้ำห้องต่างน้ำ เราทำธุรกิจ เราทำงานของเรา เสร็จก็รู้ว่า เสร็จ ไม่เสร็จก็รู้ว่าไม่เสร็จ เสร็จแล้ว งานนี้สมบูรณ์ไม่สมบูรณ์ คราวนี้ทำแล้ว คุณิ งานของเรา ทำแล้วลวกๆ แต่มันก็เสร็จ เสร็จแต่มันคุณแล้วไม่เข้าทำ ทำต่อไปงานเราก็เสร็จขึ้นมา มันก็ดู เรียบร้อยขึ้น ดีขึ้น เจริญขึ้น งามขึ้น ดี ส่วนใหญ่เพราะประสบการณ์ จิตก็เหมือนกัน ภาวนาไป อย่าคาดหมาย อย่าคาดหมาย อย่าหวังสิ่งใด การคาดการณ์นี้กิเลสซ้อนกิเลสนะ ในอภิธรรม บอก เวลาประพตติปฏิบัติ ห้ามอยาก ห้ามอยาก ถ้าอยากนี้เป็นกิเลสหมด

นี่เหมือนกัน ในเมื่อมันมีความอยากอยู่ ที่นี้มีความอยากอยู่มันต้องอยากในเหตุ อยากใน ประพตติปฏิบัติ แต่อย่าไปอยากในผล ใ้หนี่พอทำขึ้นไปแล้วคาดไปหมดเลยนะ “ธรรมะจะเป็น อย่างนั้น นิพพานจะเป็นอย่างนั้น สมาธิ...” นี่สร้างเรื่องหนึ่งนะ ผู้กำกับสร้างหนังเรื่องหนึ่งเลย เรา ไปสร้างภาพขึ้นมาเรื่องหนึ่งเลย แล้วมันน่าบูด น่าบูดเพราะทำให้หัวใจเสียเวลาไป ถ้าน่าบูด แต่ เราไม่รู้ นี่หลง ถ้าจิตมันหลง จิตมันไม่เข้าใจ เราจะไม่รู้สิ่งใดๆ เลย เพราะถ้ามั่นรู้มันก็ต้องไม่หลง สิ นี่เพราะมันหลง หลงแล้วกิเลสยังซ้อนมาอีก

ในอภิธรรม ถ้ามีความอยากปฏิบัติไม่ได้ ปฏิบัติไม่ได้ เราไม่ต้องการให้มันอยากหรือ ความอยากนี้ควบคุมไม่ได้ แต่อย่าได้ประสบอะไรในสิ่งใดนะ ประสบสิ่งใดแล้วมันจะพึงใจ ถ้า

เป็นสมาธิหรือว่าธรรมะเกิด หรือว่าสิ่งใดเกิด ผั่งอกผั่งใจ อยากได้ นี่ไง พออยากได้ขึ้นมา
พยายามบังคับ บังคับไม่ได้แล้ว อย่างเริ่มต้นเราประพฤติปฏิบัติไป นั่นเป็นความอยาก ในเมื่อมี
ความอยากโดยสามัญสำนึกของคนนะ มันมีกิเลส มันก็ต้องมีความอยากเป็นธรรมดา

แต่อยากนี้เราพยายามควบคุม แล้วอยากในเหตุ เหตุคือนั่งสมาธิ เดินจงกรม นั่งสมาธิ
ภาวนา ปัญญาอบรมสมาธิ หรือตริกในธรรม ตริกไปเรื่อยๆ ตริกไปเรื่อยๆ มันฝึกฝน เหมือนเด็ก
อ่อนที่มันจะต้องฝึกเดิน มันต้องฝึกหัดนั่ง หัดคลาน หัดเดินของมันไป จิตที่มันพยายามฝึกของมัน
ไป พอมันเดินได้ก้าวสองก้าว พ่อแม่ดีใจตบมือให้ ดีใจหกล้ม

นี่ก็เหมือนกัน จิตมันไปสัมผัสสิ่งใด พอจิตมันเริ่มสัมผัสสิ่งใดมันก็มีอยากขึ้นมา พอ
สัมผัส ตัณหาซ่อนตัณหา ตัณหาคความทะยานอยากถ้ามันเป็นฉันทะ เป็นความพอใจ นี่มันก็เป็น
ตัณหาอันหนึ่ง เราควบคุมมัน นี่วิธีการฝึกนะ คนจะต้องผ่านประสบการณ์อย่างนี้ ถ้าประสบการณ์
อย่างนี้ เวลาเราปฏิบัติไปจะล้มลุกคลุกคลาน เดียวดีเดี๋ยวไม่ดี เพราะเดี๋ยวดีเดี๋ยวไม่ดี วางใจอย่างไร
วางใจให้เป็นธรรม อย่าไปอยากในผลนัก อยากในเหตุ ทำไป ก้มหน้าก้มตาทำของเราไป เหมือน
เราทำหน้าที่การงานนะ เสร็จก็ช่าง ไม่เสร็จก็ช่าง แต่ต้องมีสติ แล้วฝึกฝนของเราไป

พอมันไปประสบสิ่งใดที่มันเข้าไปกระทบ เป็นสมาธิ หรือเป็นนิมิต เป็นสิ่งเห็นต่างๆ มันก็
มีฟู จิตใจก็จะฟูขึ้นมา อยากได้ นี่กิเลสมัน โคนกระตุ้น โคนกระตุ้นโดยประสบการณ์ของจิต จิต
มันไปเห็นสิ่งต่างๆ ขึ้นมาแล้วมันก็ผั่งใจ พอผั่งใจ ความอยากมันก็เพิ่มขึ้นมา นี่กิเลสที่มันให้ผล
ในทางลบกับเราเป็นผลอย่างนี้ ประพฤติปฏิบัติไป นี่กว่าเราตั้งใจแล้ว ทำคุณงามความดี เห็นไหม
เวลาถูกศิษย์กับอาจารย์นะ ปรารถนาดี ปรารถนาดี...ปรารถนาโดยกิเลส อย่าเอามาปรารถนา
ปรารถนาแล้วเราต้องมีปัญญา ควร ไม่ควร

คนไข้ที่เจ็บป่วยเล็กน้อย เราจะอุปัฏฐากดูแลเขาอย่างไร คนไข้ที่โคม่า คนไข้ที่มีความทุกข์
มาก คนไข้ที่จวนเจียนที่ชีวิตจะออกจากร่าง เราจะดูแลเขาอย่างไร นี่ก็เหมือนกัน ครูบาอาจารย์
ของเรา ท่านก็...“ปรารถนาดีๆ” ปรารถนาดีเก็บไว้ในหัวใจนะ วุฒิภาวะของคนมันไม่เหมือนกัน
หรือก ความรู้สึกของคนไม่เหมือนกัน เราต้องว่าควร ไม่ควร สูงต่ำอย่างไร ควร ไม่ควร เป็นถึง
คราว ไม่ถึงคราว ต้องกาลเทศะ มันต้องดูหมคนะ ไม่ใช่ปรารถนาดี เขาจะนอนหลับอยู่ก็จะไป
ป้อนอาหารเขา ปรารถนาดี นอนอยู่ก็ปลุกขึ้นมากินข้าว...ไม่ใช่ ปรารถนาดี เขาอนอนอยู่เราก็หลบ
เลียง นอนหลับให้ตื่นขึ้นมาก่อน

นี่ก็เหมือนกัน คำว่า “ปรารถนาดี” นี่กิเลสมันเอามาพันหัวเรา นี่เปลือกทุเรียน นี่ก็ว่ามันเป็นประโยชน์หมด ปรารถนาดี เป็นประโยชน์ เอาเปลือกทุเรียนฟาดใส่หัวตัวเอง แล้วก็ว่าเป็นคนดีอีก แล้วคนอื่นเขาจะช่วยใส่แผล เขาจะช่วยเยียวยาให้ เพราะหนามทุเรียนมันตำหัว ไปเอ็ดเขาอีก “อู๊ย! คนนั้นไม่ปรารถนาดีกับเรา คนนี้ไม่ปรารถนาดี...” เลือดเต็มหน้ายังไม่รู้เลย นี่เป็นวัตถุ

แต่ถ้าเป็นนามธรรมเห็นใหม่ ความคิดของเรา ความคิดในใจเรานี่ เราไม่รู้ตัวเราเลยว่าเราคิดแล้วมันทำลายใคร มันทำลายตัวเราเอง ทำลายหัวใจตัวเราเอง ทำลายทุกอย่างเลย ทำลายที่ว่ามนุษย์ที่ประเสริฐๆ มนุสสศิริจกานโน มันไม่เข้าใจชีวิตของมัน มันไม่รู้จักคุณประโยชน์ของชีวิตนี้ มันมีขนาดไหน คุณสิ สัตว์มันยังเข้าใจเลยว่าเนื้อมันยังเป็นประโยชน์

ในพระไตรปิฎกนะ สัตว์มันตายมาเข้านิมิตในพระ “ตายแล้ว อยากให้ได้กินเนื้อของตัวบ้าง เพื่อประโยชน์ของเรา” สัตว์มันยังมีความคิดดีๆ นะ แต่ถ้าเรา ชีวิตของเรา เราปล่อยทิ้งๆ ขว้างๆ แล้วก็คิดอ้างกันไง อ้างว่าก็ไม่มีเวลา ต้องประกอบสัมมาอาชีพะ หน้าที่การงาน หน้าที่การงาน...อย่าตายนะ ห้ามตาย ต้องอยู่กับมันตลอดไป เป็นห่วงมันมาก ห้ามตาย...ตายเดี๋ยวนี้ หน้าที่การงานก็มีคนรับผิดชอบ งานของโลกไม่มีวันจบหรือ กงานของพระก็เหมือนกัน เกิดตายๆ แล้วเมื่อไหร่จะเกิดเมื่อไหร่จะตาย อ้างแต่งงาน อ้างแต่ความรับผิดชอบ นี่กว่าคนมีรับผิดชอบดีมากจะทำหน้าที่การงาน

ความรับผิดชอบมันเป็นอำนาจวาสนา คนรับผิดชอบดี เห็นใหม่ คุณสิ พระที่มีประพฤติกปฏิบัติ ถ้ามีข้อวัตร รับผิดชอบ คุณเลหมดนะ เข้าใจได้ รับผิดชอบต่างๆ ได้ แต่ถ้าคนจิตใจมันอ่อนแอนะ หลบๆ หลีกๆ เลี่ยงๆ ไปเรื่อยๆ จะเป็นอย่างนี้ๆ...เพราะอะไร ความรับผิดชอบ ความรับผิดชอบของเราเนะมันทำแล้ว มันคู่ได้ สิ่งใดถึงควรไม่ควรนี่มันทำได้ ทำเสร็จแล้วก็จบ นี่ทำงานเพื่องาน ทำดีเพื่อดี ไม่ใช่ทำดีเพื่อใคร

เพราะทำดีเพื่อดี มันก็ย้อนกลับเข้ามาที่ใจเรา ย้อนกลับมาจากใจเราเพราะอะไร เพราะใจมันมีหลักมีเกณฑ์ของมัน หน้าที่การงานก็หน้าที่การงานของโลกเท่านั้นเอง แต่หน้าที่ของเรา เห็นใหม่ มีสติจะใหม่ วันคืนล่วงไป ทำอะไรอยู่ ๒๔ ชั่วโมงได้นั่งสมาธิภาวนาใหม่ ถ้านั่งสมาธิภาวนาจิตใจมันจะพัฒนาใหม่ เวลาล่วงหมดไป คุณก็ภาสิ คุณสิ เวลาเขาหมดการแข่งขันแล้วเขาก็จบของเขานะ นี่ก็เหมือนกัน ก็ปีก็เดือนขึ้นมา นี่ ใจมันพัฒนาขึ้นมาอย่างไร ถ้ามันทำอยู่ทำไมใจมันไม่

พัฒนา ถ้าทำอยู่ทำไมจะไม่พัฒนา ๗ วัน ๗ เดือน ๗ ปี พระพุทธเจ้าบอกอย่างนี้โดยไม่ต้องเป็นพระอนาคา แล้วความเพียรอย่างนี้ทำไมไม่ได้หรือ ถ้าทำได้เราประโยชน์เรามันจะอยู่ที่ไหน

นี่ไง มันถึงว่าคุณค่าของมนุษย์นี่ไง คุณค่าของมนุษย์ เราปล่อยชีวิตของเราไปเอง ในเมื่อเราปล่อยชีวิตของเราไปเอง เราไม่รับผิดชอบตัวเราเอง แล้วมาบ่นว่า “เรามีหน้าที่การงานต้องรับผิดชอบ” นี่กิเลสอย่างทั้งนั้นนะ หน้าที่การงานของโลกนะ คุณติ คุณริษย์ทบริหารจัดการเขา รับผิดชอบ เขาบริหารให้หมดเลย เราจ้างใครบริหาร สิ่งเราทำ เราจะได้ประโยชน์ก็เปอร์เซ็นต์เดี๋ยวนี้เขามิรับ มีบริษัททั้งนั้นนะ รับทำให้ได้หมดเลย ไม่ต้องทำอะไรเลย

แต่การประพฤติปฏิบัติทำอย่างนั้นได้ไหม เราก็คิดว่าบริหารจัดการ ทุกคนคิดบริหารจัดการ ทางโลกเราก็ทำได้ ทำไมประพฤติปฏิบัติธรรมไม่ได้ เอาพิมพ์เขียวมาเลย จะทำประพฤติปฏิบัติ...ไม่มีหรือก สมมติเอามาจากไหน สติเอามาจากไหน ปัญญาเอามาจากไหน ปัญญา ปัญญา มันเป็นเรื่องทั้งนั้นนะ พอเป็นเรื่องขึ้นมา แล้วเราก็คิดขึ้นมา นี่โลกียปัญญา ปัญญาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ตรีภในธรรมๆ ตรีภในธรรม

ความมหัศจรรย์ของจิต จิตนี้มหัศจรรย์มาก แม้แต่ในคิดในทางโลก แม้แต่สิ่งที่เขาเป็นไสยศาสตร์กัน เขายังทำได้ความมหัศจรรย์ขนาดนั้น แล้วเรามาประพฤติปฏิบัติ เวลามันทุกข์มันก็ทุกข์นะ มันทุกข์มาก เวลาคนมีสติสัมปชัญญะขึ้นมา ถ้ากำหนดขึ้นมา มันมีอำนาจขนาดไหน ถ้าไม่มีอำนาจขนาดไหน คูลิ ในศาสนาเขาเรียกว่าหมดกาลหมดเวลา มันจะเป็นไปไม่ได้ มันจะทำไปไม่ได้...ด้วยความเห็นของกิเลส

แต่ถ้าคนประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราปฏิบัติแล้วสิบปี ยี่สิบปี หลายสิบปี แล้วเราปฏิบัติไม่ได้ ใครมันจะไปปฏิบัติได้ มันไม่เชื่อเลยนะว่าคนอื่นจะปฏิบัติได้ แต่ถ้าเราปฏิบัติขึ้นมา การกระทำของเรา เรามีเจตนาของเรา เจตนาอะไร ถ้ามีเจตนา มีสติขึ้นมา เราย้อนกลับของเราขึ้นมา ถ้าเราทำของเราขึ้นมา เราปฏิบัติขึ้นมา ถ้ามันเป็นจริงขึ้นมา มันก็เรื่องของเรา ถ้ามันเรื่องของเรา คนอื่นมันจะดังเลสงสัยขนาดไหน นี่มันเรื่องของเขานะ ถ้ามันเรื่องของเขา สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นมานี้ เคนจกรรมเท่ากัน ทำบุญกุศลเหมือนกัน

บุญกุศลไม่เท่ากันทั้งนั้นนะ มันอยู่ที่เจตนา อยู่ที่การทำจริง อยู่ที่ความเพียร วิริยอุตสาหะ ทำไมมันมีความเพียรชอบ ความเพียรไม่ชอบล่ะ เห็นไหม เวลาความเพียรไม่ชอบ ด้วยกิเลส... อตตกิลมถานุโยค ทำอะไรก็เป็นการลำบากเปล่า ลำบากเปล่า...ก็ต้องลำบากก่อน ถ้าไม่ลำบาก

กิเลสมันจะหิวเราเยาะ มันจะจีเอา เห็นไหม มันต้องเคร่งครัดก่อน อยู่ในกฎระเบียบ อยู่ในต่างๆ ขึ้นมา การกฎระเบียบข้อวัตรปฏิบัติ มันก็เหมือนกับการฝึกใจ ถ้าใจเรานะ คุณ คุณอย่างทางวิชาการ ในทหาร เขาจะจบจากการศึกษาในทหารนะ เขาต้องฝึกเขาต้องฝนของเขามา แล้วร่างกายเขา แข็งแรงมาก เขาเข้าถึงกฎระเบียบ ยุทธวิธีในการรบ

จิตก็เหมือนกัน ใจข้อวัตรปฏิบัติ มันยุทธวิธี จิตที่มันจะผ่านกิเลสอย่างไร ใครบ้างมัน อยากจะเป็นเบียด่าง ใครบ้างอยากจะทำให้คนอื่นดิฉินนิทา...ไม่มีทาง นี่มันไม่ยอมเป็นเบียด่างอยู่ แล้ว มันมีแต่กิเลส กิเลสมันอยู่ในใจตลอดเวลา ใจข้อวัตรนี้เวลาทำลงไปมันจะยอมรับไหม ถ้าจิต มันยอมรับ จิตมันทำได้ มันเห็นนะ เห็นคุณค่าเลยละ นี่ข้อวัตรปฏิบัติ ถือนิสัย นิสัยมันคืออะไร ทำไมต้องขอนิสัย แล้วนิสัยมันเป็นประโยชน์อะไรกับเรา

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “มนุษย์ ในบรรดาสัตว์สองเท้า องค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐที่สุด” ถ้าใครคบเป็นมิตร องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะพาพ้น กิเลส จะไปถึงสิ้นกิเลสทั้งหมด นี่เหมือนกัน เพราะนิสัยใจ ข้อวัตรปฏิบัติที่มันฝึกใจ นี่ฝึกยุทธวิธี ยุทธวิธีให้จิตมันยอมรับสิ่งนี้ ถ้ามันไม่ยอมรับสิ่งนี้ มันเห็นงานต่ำต้อย งานนี้มันงานต่ำต้อย...ใจ มันไม่ลง ใจมันกระด้างใจ ถ้าใจไม่ลง ใจมันกระด้าง ใจมันว่ารับมันรู้ มันเก่ง แล้วมันเก่งอะไร? เก่งในกิเลสใจ นี่มนุสสตรัจฉาโน มันคิดต่างๆ ที่ปฏิบัติธรรมอยู่ที่นี่ ที่ประพฤติปฏิบัติ มันว่ามัน ถูกต้อง ว่ามันดีไปหมดเลย นี่มารทั้งนั้นนะ มนุสสตรัจฉาโน เพราะมันเป็นเปรต เป็นผี เพราะ อะไร เพราะมันตายไปมันเป็นผีเพราะอะไร เพราะสิ่งที่มันประพฤติปฏิบัติ มันไม่เข้าถึงใจ

พอมันไม่เข้าถึงใจ คุณ คุณอย่างการเกิดการตายของจิตในวิภวภูติ จิตที่มันหนักหน่วงด้วย โกรธด้วยความลุ่มหลง มันตกนรกอเวจีทั้งนั้นนะ จิตที่มีคุณธรรมมันเบา มันจะขึ้นสูง นี่ก็ เหมือนกัน ถ้าในหัวใจมันคิดหมักหมมขึ้นมาอย่างนั้นมันจะไปไหนนะ มันถึงเป็นตรัจฉาโน มัน จะเป็นตรัจฉาโนที่ใจใจ สวรรค์ในอนรกในใจ ในเมื่อใจมันคิดหยาบซ่า มันเป็นสัตว์นรกอยู่ใน หัวใจแล้วมันจะไปเกิดที่ไหน? มันก็ลงไปนรกอเวจีทั้งนั้นนะ

แต่ถ้ามันคิดถึงคุณงามความดี ข้อวัตรปฏิบัติ คิดถึงสิ่งที่ดีๆ เห็นไหม “กิจของสงฆ์” สงฆ์ ควรทำอะไร หน้าทีของเราควรทำอะไร ทำถวายใคร? ทำถวายธรรมวินัย ธรรมวินัยคืออะไร? คือ ศาสดาของเรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดาของเราละ เราถือองค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้า

คูลี หลวงตาท่านบอก “เหยียบหัวพระพุทธเจ้าไป” เหยียบหัวธรรมและวินัยไป ธรรมและวินัยเป็นศาสดาที่คุ้มครองเรา...เหยียบมันไป มันก็ไม่สำคัญ นั่นก็ไม่จำเป็น มันก็เป็นเรื่องของคนอื่นหมด ไม่ใช่เรื่องของเรา...เหยียบไปหมดเลย แล้วว่าตัวเองมีคุณธรรม คุณธรรมมาจากไหน? เพราะจิตมันกระด้าง จิตมันไม่ยอมลง ถ้าจิตมันยอมลงนะ หน้าที่การงานต่างๆ ทำถวายองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นครูบาอาจารย์ของเรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางข้อวัตรปฏิบัติไว้ เราทำข้อวัตรปฏิบัติ นี้ไง ถ้าจิตมันลง มันลงธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้ามันลงนะ

มันลงเห็นไหม คูลี เราหมัก เราทำสิ่งใด สิ่งที่เป็นอาหาร ถ้าสิ่งที่หมักได้ที่แล้ว เราทำสิ่งใด มันก็เป็นประโยชน์หมด ถ้าจิตมันลง จิตมันมีคุณค่าของมัน เห็นไหม จิตมันลง จิตมันมีคุณค่าของมัน มันเก็บหอมรอมริบนะ สิ่งใดเป็นประโยชน์หมดคนละ สิ่งใดเป็นประโยชน์ ทำเพื่ออะไร? ทำเพื่อธรรมวินัย ไม่ได้ทำเพื่อใครเลย

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพาน ว่า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะฝากธรรมวินัยไว้กับใคร องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ฝากไว้กับใคร เทวทัตอยากได้ อยากจะให้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ชราแล้ว ให้พักผ่อนเถิด ให้พระเทวทัตเป็นผู้ปกครองสงฆ์

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า แม่แต่อัครสาวกเบื้องซ้ายและเบื้องขวา พระอัญญาโกณฑัญญะ พระโมคคัลลานะ พระสารีบุตร องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่ให้ปกครองสงฆ์เลย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้ธรรมและวินัยเป็นศาสดา เป็นผู้ปกครองธรรมและวินัยคือศาสดาที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางไว้แล้ว

นี่เหมือนกัน แล้วใครจะปกครองใคร สิ่งใดต่างๆ ถ้าเราเคารพลงธรรมวินัย ธรรมวินัยปกครองเรา สิ่งที่ปกครองเรา พระทุกๆ องค์อยู่ในธรรมและวินัย ธรรมและวินัย ทิฎฐิเสมอกัน ความเห็นเสมอกัน สังคมร่มเย็นเป็นสุขหมดเลย มันไปในทางเดียวกันหมด เพราะอะไร เพราะเราปรารถนาประพฤตินี้สั้นแห่งความทุกข์หมด เราปรารถนาประพฤตินี้ปฏิบัติให้พ้นจากทุกข์ให้ได้ แล้วพ้นจากทุกข์ จะเอามือเปล่าๆ ไปสู้เสือเหอ ทำไมไม่เอาธรรมและวินัยล่ะ ทำไมไม่เอาสิ่งที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้เป็นธรรมอาวุธเอาไว้แล้ว

สิ่งที่ธรรมมาวุธ ข้อวัตรปฏิบัติมันก็เป็นอาวุธหนึ่ง มันให้จิตมันได้ฝึกได้ฝนขึ้นมา ให้รู้จัก ยุทธวิธี ยุทธวิธีการทำอะไร? ยุทธวิธีฆ่ากิเลส ยุทธวิธีทำให้ใจมันลงในธรรมวินัยไง ยุทธวิธีทำให้ ใจมันยอมรับธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง ไม่เหยียบหัวองค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าไป ยอมรับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ถ้ายอมรับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หัวใจมันก็เปิดขึ้นมา หัวใจมันก็เปิดขึ้นมา การ กระทำมันก็มีโอกาส แล้วธรรมะมันเกิดขึ้นมาก็เป็นธรรมะของใคร มันจะสดๆ ร้อนๆ ขึ้นมาที่ หัวใจ ถ้าสมาธิขึ้นมาก็เป็นสมาธิสดๆ ร้อนๆ เป็นสมาธิจริงๆ ไม่ใช่เป็นสมาธิแต่ชื่อ ไม่ใช่เป็น สมาธิที่เพื่อเอ้อเพื่อผ่อน เพื่อผ่อนออกไป พอจิตมันสงบปั๊บ จิตสงบ จิตพ้นจากกิเลส มันยังมีมหัศจรรย์ ใหญ่เลย เพราะอะไร เพราะมันฆ่ากิเลสเป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป

เราฆ่าเองนะ ตั้งแต่หลาน ตั้งแต่ลูกมัน ตั้งแต่พ่อแม่มัน ตั้งแต่ปู่มันนะ ฆ่าเป็นชั้นเป็นตอน แล้วกิเลสมันหาย มันละเอียด การฆ่ากิเลส การทำลายกิเลส มันเห็นเป็นชั้นเป็นตอน มันเห็น ความมหัศจรรย์ของจิต เทวดา อินทร์ พรหมเกิดอย่างไร โสคาบันอีก ๗ ชาติเกิดอย่างไร สกิทาคามีเกิดอีกกี่ชาติ อนาคามีไปเกิดบนพรหม ไม่เกิดในกามภพ แล้วเวลาสิ้นจากกิเลสไปมัน ทำอย่างไร นี่ความมหัศจรรย์ของจิตขณะที่มันพ้นไป

แต่ขณะที่จิตมันเป็นกิเลส เป็นปุถุชน มันก็มีมหัศจรรย์ของมัน มหัศจรรย์ของมัน คุณิ คุณเวลา เขาทำไสยศาสตร์กัน เวลาเขาเข้าทรงเจ้า ดูภาพเทวิลเข้าสมาบัติ จะไปนอนอยู่บนพรหมได้ ฤทธิชี โพรเข้าสมาบัติเหาะเหินเดินฟ้าได้ ฤทธิชีโพรเวลาเข้าสมาบัตินี้ทลายจิตได้ รู้จากวาระจิตของตัว ความมหัศจรรย์หมด ทั้งๆ ที่เป็นปุถุชนที่กิเลสเต็มหัวนี้ เวลาถ้าจิตมันสงบขึ้นมามันจะออกรู้ ออก ต่างๆ มันเป็นประโยชน์ มันเป็นเรื่องของไสยศาสตร์ เป็นเรื่องของโลกๆ เป็นฉานโลกีย์ สิ่งที่ฉาน โลกีย์นะ มันยังไป...แล้วเวลาประพฤติปฏิบัติ

แล้วระหว่างฉานโลกีย์ โลกีย์ปัญญากับโลกุตตรปัญญา สิ่งที่เป็นมิจจาสมาธิ สัมมาสมาธิ มันต่างกันตรงไหน มันต่างกันตรงไหน นี่ไง เพราะสิ่งที่สดๆ ร้อนๆ มันเป็นประโยชน์ขึ้นมา มัน ทำอะไรขึ้นมา มันก็เป็นอาหารการกินใช้ไหม ของบุคคล ของเนา ของเสียเอาไปทำกัน นี่ของเนาของ เสีย เขาก็ว่าอร่อยกันนะ ทางโลก เขากินของเนา ของหมัก ของคอง เน่าขึ้นมามันเป็นของเสีย แต่ ถ้าธรรมะเป็นอย่างนั้นไม่ได้ ธรรมะมันไม่มีของเนาของเสีย มันต้องเป็นสัมมาอาชีวะ มันต้องเป็น ความสุข มันสะอาดบริสุทธิ์เข้ามา ถ้าสะอาดบริสุทธิ์เข้ามา นี่ความมหัศจรรย์ของใจ

ใจที่สกปรก แม้แต่มันสงบขึ้นมามันก็มีความออกฐูของมัน ออกฐู ออกฐูสิ่งต่างๆ ออกฐูได้ ประโยชน์ขึ้นมา ออกฐูไปข้างนอกมันได้ประโยชน์อะไรขึ้นมา? ก็ได้ทิฏฐิมาอะไร ได้ความ อหังการ ได้ความอหังการว่าสิ่งนั้นเป็นคุณธรรม ได้ความอหังการมา ได้กิเลสตัณหา มา ได้ทิฏฐิมา แล้วก็คิดว่าตัวเองมีคุณธรรม ตัวเองเป็นผู้รู้...รู้โดยอยู่ใต้กิเลส เห็นไหม นี่มันไม่เป็นความจริง ถ้าเป็นความจริงล่ะ ความจริงที่มันเกิดขึ้นมา ความจริงนี้เกิดจากสังขารมนะ สังขารมันเกิดที่ ไหน สังขารในพระไตรปิฎก สังขารมนั้นมันก็เป็นชื่อเป็นวิธีการ เป็นสิ่งที่ธรรมวินัย เป็นศาสนา ของเรา

เราจะไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ไหน คูสิ ทางโลกเขาไปนะ สังฆนิยสถาน ทั้ง ๔ เขาไปอินเดียกัน เขาไปกราบไปไหว้...ไปกราบไปไหว้มันเป็นเรื่องของคฤหัสถ์เขา เรื่องคนที่มันเลื่อนลอย เรื่องคนที่ไม่มีจุดยืน เห็นไหม แต่ถ้าเราจะเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ในหัวใจของเรา ถ้าเราเข้ามา “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต” พุทโธ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน มันอยู่ที่ไหน แล้วเจอพระพุทธเจ้า ที่ไหน จะเคารพพระพุทธเจ้าอย่างไร แล้วพระพุทธเจ้าเป็นธรรมวินัยที่จะอนุโมทนากับผู้ที่ ประพฤติปฏิบัติ อนุโมทนาอย่างไร

ถ้าอนุโมทนาเห็นไหม อนุโมทนา จิตมันสงบเข้ามา ถ้าจิตมันสงบเข้ามา สิ่งที่ว่าเห็นนิมิต ไม่ได้ เวลาเห็นครูบาอาจารย์มันเป็นไปไม่ได้ มันเป็นนิมิต สิ่งต่างๆ มันเป็นธรรม สิ่งที่เป็นธรรม เวลาจิตมันสงบ ธรรมนั้นนะ ธรรมเกิด คำว่า “เป็นธรรม” ถ้ามีสติสัมปชัญญะมันจะเป็นธรรม เป็นธรรม “ธรรม” คูสิ คูเราเจ็บไข้ได้ป่วยนี้ต้องการยาไหม แล้วถ้าเราไม่เจ็บไข้ได้ป่วย เราต้องการยา ไหม เราไม่เจ็บไข้ได้ป่วยได้ยาขึ้นมา กินเข้าไปก็ตายเลย ยากินมากไปมันก็ตายนะ แต่ถ้าเจ็บไข้ได้ป่วย กินยาเข้ามาเป็นประโยชน์ไข้ไหม

สิ่งที่เป็นธรรม ถ้าจิตมีสติสัมปชัญญะ ธรรมมันเกิดขึ้นมา มันมีปัญญา มันใคร่ครวญได้ว่า สิ่งนี้เป็นธรรม มันเข้าไปชำระความลึกลงลึกในใจ นี่เราสงสัยสิ่งใดขึ้นมา ครูบาอาจารย์ท่านมา สอน มาสอนกันได้ มาสอน...ถ้าเป็นกิเลสเรา เราก็ไม่เชื่อ ครูบาอาจารย์ จิตสอนจิต วิญญาณสอน วิญญาณเธอ เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาต้องให้เป็นสัมมาทิฏฐิ ต้องให้เป็นความเห็น เป็นให้จิต เราสงบขึ้นมา ไม่ใช่จิตกดทับ ถ้าอาศัยครูบาอาจารย์ จิตกดทับ...อาศัยไม่ได้ สิ่งที่ว่าอาศัยไม่ได้

แต่จิตเราสงบเอง จิตสงบมานี้มันออกสู่สิ่งต่างๆ จิตมันเข้าไปอีกมิติหนึ่ง มันเป็นจิตบางประเภทที่จะเห็นสภาวะแบบนั้นได้ แต่ก็ไม่เห็นกันทั่วไป เห็นขณะที่สิ่งใดที่เป็นประโยชน์ ครูบาอาจารย์ท่านจะมาแนะนำ ถ้าแนะนำขึ้นมา เราก็แก้ไขของเรา แก้ไขของเรา นี่เวลาเกิดที่ว่าธรรมเกิดๆ ธรรมเกิดใจ สิ่งที่ธรรมเกิด สิ่งที่เราเห็น นี่ใจ จิตที่มีสติมันมีกำลัง มันไม่ความเชื่อไปกับความเห็นนั้น ความเห็นนั้นมันเป็นนิมิตใจใหม่ นิมิตเป็นเครื่องบอกใจใหม่ เครื่องบอกว่าสิ่งนี้ถูกหรือผิด แล้วควรจะทำอย่างไร แค่เป็นการชี้ทางบอกเท่านั้น แต่ถ้าคนไม่มีสติ ไม่มีสติคือว่าความไม่รู้จักตัวของเรา ไม่รู้จักตัวเรา...ก็สิ่งนั้นเป็นธรรม สิ่งนั้นเรารู้ธรรม สิ่งนั้นเป็นประโยชน์กับเรา... มันไม่ใช่หรือ

เหมือนกับเรามีการศึกษา อาจารย์สอนนักเรียนในห้อง สิ่งที่อาจารย์สอนวิชากรรมมา แล้วเด็กมันศึกษามา ความรู้ของเด็กกับความรู้ของอาจารย์ต่างกันไหม อาจารย์ทุกคนก็อยากสอนวิชาอะไรก็แล้วแต่ ก็อยากให้ลูกศิษย์นี้รู้ ลูกศิษย์เข้าใจ ให้มีองค์ความรู้ นี่เหมือนกัน ขณะที่จิตมันมีปัญญาขึ้นมา ถ้าเรามีสติขึ้นมา เราได้องค์ความรู้ขึ้นมา นิมิตก็คือนิมิตใจ ก็เหมือนอาจารย์สอนศิษย์ มันเป็นเรื่องอะไรไป เวลาเราเข้าห้องเรียนกัน อาจารย์มาเลกเซอร์อยู่หน้าห้องนะ อาจารย์ผิดหรือ? อาจารย์ก็ไม่ผิด

แต่ถ้าเราบอกว่าเรารู้จักอาจารย์แล้ว ความรู้ในอาจารย์เป็นของเรา...ก็ผิด เพราะความรู้ในสมองของอาจารย์ ในความรู้ของอาจารย์ ก็เป็นของอาจารย์ไม่ใช่ของเรา แต่ถ้าอาจารย์นี้เลกเซอร์มาแล้วเราเข้าใจ นั่นคือความรู้ของเราใจใหม่ นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่เราเห็นในนิมิต ถ้ามันเห็นสภาวะแบบนั้นแล้วเราเข้ามาใคร่ครวญหาประโยชน์กับเรา หาประโยชน์ หาความรู้กับเรา ถ้าเป็นประโยชน์กับเรา นิมิตก็คือนิมิต มันเสียหายตรงไหน แต่ถ้าคนไม่เข้าใจ...ก็ผิด ผิด นิมิตก็ผิด นั่นก็ผิด

มันไปเอาธรรมะตายตัว สิ่งที่เป็นตายตัว เป็นกฎตายตัว เป็นกรอบ สิ่งที่เป็นกฎเป็นกรอบ มันก็เลยไม่ใช่ของปัจจุบัน มันเลยไม่เกิดธรรมะ ธรรมะก็เลยเป็นเน่าๆ ธรรมะที่มีกลิ่นเหม็นไปตลอด เหม็นเพราะอะไร เหม็นเพราะเดี๋ยวมันเสื่อม พอเสื่อมแล้วเราก็เบกสิ่งเน่าๆ ไว้ในหัวใจ แต่ถ้ามันเป็นความจริงนะ มันเป็นความจริงตลอด เป็นสมาธินะ มันจะฝังใจเราตลอดเลย ว่าสิ่งนี้เรารู้ สิ่งนี้เราเข้าใจ

ถ้าสมาธิเนะ มันสงบขนาดไหน เวลาสงบไปแล้ว แล้วเวลามันถอนออกมา แล้วเราไม่สามารถออกวิปัสสนาได้ มันเสื่อมไปต่อหน้าต่อตาก็เห็น สิ่งที่เราสร้างมาแล้วหลุดไม่หลุดมือไป หลุดไปจากเราเลย ไม่ได้ประโยชน์อะไรกับเราเลย ได้แค่เข้าไปเสวยความสุข ไปรู้รสชาติของความเป็นสมาธิ แล้วเรารักษาสมาธิไม่เป็นเพราะไม่ชำนาญในการกระทำ ไม่ชำนาญในวสี ถ้าชำนาญในวสีเราต้องตั้งสติ ตั้งสติกลับมากำหนดคำบริกรรมก็ได้ ปัญญาอบรมสมาธิก็ได้

“ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ” ถ้าเรารักษาเหตุของเราไว้ สมาธิมันจะหนีไปไหน ไล่มันไปมันยังไม่ไปเลย ถ้าเรารักษาเหตุไว้ เห็นไหม เราจงสัตว์อยู่ เราจงไว้ เราไล่ไปไหน เราจงโซ่มันไว้ มันจะไปไหนได้ นี่ก็เหมือนกัน ตั้งสติไว้ แล้วเรากำหนดพุทโธ หรือปัญญาอบรมสมาธิ เรารักษาเหตุไว้ มันจะเสื่อมไปได้อย่างไร นี่ที่ไม่เสื่อมเพราะอะไร เพราะใจเราลงธรรมและวินัย แต่ที่มันเสื่อมๆ เพราะอะไร เสื่อมเพราะใจมันไม่ลึ้ม ใจมันอยากทดสอบ ใจมันอหังการ ใจมันออกไปรับรู้สิ่งภายนอก นี่ไง ที่ว่าเห็นนิมิต เห็นอะไรต่างๆ ถ้าเห็นแล้วคิดว่าสิ่งนั้นเป็นความจริง...ผิดหมด

แต่ถ้าเห็นแล้วเราเอาประโยชน์จากมัน เอาประโยชน์จากสิ่งที่เห็น เอาประโยชน์สิ่งนั้นมันถูกหรือผิด มันได้คุณประโยชน์สิ่งใด มันเตือนเราด้วยวิธีการใด มาเตือนนะ มาเตือนมาบอก สิ่งนั้นถูก สิ่งนี้ผิด แล้วถ้าเราทำได้ ทำได้ผ่านมา โอ้โฮ! เห็นมาแล้ว รู้มาแล้วแต่ปัญญาไม่มี ยังไม่เข้าใจ ตะครุบเงามันไปเรื่อยๆ แต่ถ้าปัญญามันเกิดขึ้นมาแล้วนะ อันเดียวกัน รู้! รู้เข้าใจ นี่รู้ นิมิตที่มันบอกนะ แต่ที่รู้ๆ รู้เข้าใจจากอะไร? สติ สมาธิ ปัญญา ถ้าเรามีสมาธิขึ้นมาแล้ว สมาธิเราออกรู้ในสิ่งใด ถ้าสมาธิเกิดขึ้นมา สมาธิก็คือสมาธิ ถ้าไม่มีสมาธิ เราจะไม่เข้าถึงฐานของจิต

“กรรมฐาน” งานกรรมฐาน ฐานเกิดที่ไหน งานเกิดที่ไหน งานในออฟฟิศเรากำลังงานในออฟฟิศเรา งานในหน้าที่การงาน ชาวนาเขาทำงาน เขาทำงานลงในพื้นนาของเขา ชาวไร่เขาก็ทำในไร่ของเขา นักภวานาทำงานที่ไหน ในเมื่อไปทำงานที่เปลือกทุเรียน เปลือกกินไม่ได้ นี่กว่าหนามทุเรียนเป็นทุเรียนเอาปากไปกัด ปากฉีกนะ

นี่ก็เหมือนกัน เห็นอาการของใจ คิดว่ามันใช้ตรรกะ ใช้ความคิด นี่กว่าสิ่งนั้นเป็นธรรม สิ่งนั้นเป็นธรรม...ทำจนตาย ตายก็ตายเปล่า เพราะมันเป็นอาการของใจ มันไม่ใช่ใจ แต่ถ้าจิตมันสงบเข้ามาๆ หน้าที่การงานนี่ ฉีกมันออกมา ฉีกเปลือกทุเรียนออกไป พอฉีกเปลือกทุเรียน เนื้อทุเรียนกินได้ เนื้อทุเรียนเป็นอาหาร จิตถ้ามันสงบเข้ามาแล้ว ถ้ามันเป็นเข้ามาแล้ว มันออกไปรู้กาย

เวทนา จิต ธรรม...กาย เวทนา จิต ธรรม เนื้อต้องกิน เนื้อมีกลิ่นหอม เนื้อมีรสชาติอย่างไร พิจารณา กาย เวทนา จิต ธรรมด้วยวิธีการใด

ถ้าพิจารณากาย เวทนา จิต ธรรม แม้แต่ในการคิดพิจารณากายก็แตกต่างกันไปแล้วแต่จริตนิสัยของแต่ละบุคคล ถ้าเป็นปัญญาวิมุตติ พิจารณากายโดยไม่เห็นกาย พิจารณากายโดยปัญญา ปัญญาเทียบเคียง เห็นใหม่ จิตสงบเข้ามาแล้ว จิตสงบขึ้นมา แล้วเห็นอาการของจิต จับอาการของจิตได้ แล้วอาการของจิตมันเป็นขั้น อารมณ์ของจิตมันเป็นอารมณ์ความรู้สึก ในอารมณ์ความรู้สึกนั้นเพราะมันเป็นโลก แต่ถ้ามันมีสติสัมปชัญญะ ไล่จากอารมณ์ความรู้สึก หยุดอารมณ์ความรู้สึกเข้ามา อารมณ์ความรู้สึกเกิดขึ้นบนอะไร? เกิดขึ้นมาในรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เกิดมาจากความคิด ความคิดนี้มันเป็นขั้น ๕

แต่ถ้ามันเป็นทางโลกๆ มันไม่ได้เห็นขั้น ๕ มันเห็นอารมณ์ความรู้สึก แต่ถ้าจิตมันสงบเข้ามา มันเห็นอารมณ์แล้วมันแยกอารมณ์นั้น ประกอบส่วนไปด้วย ขั้น ๕ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ถ้าไม่ประกอบส่วนไปด้วยขั้น ๕ อารมณ์เกิดไม่ได้ เพราะขณะที่จิตมันใช้ปัญญาวิมุตติใคร่ครวญเข้าไปแล้ว มันจะไปแยกขั้น ๕ อารมณ์สงบตัวลง เพราะขั้น ๕ มันไม่ประกอบเป็นอารมณ์ขึ้นมา มันจะแยกออกเป็นส่วนของมัน ไม่ประกอบขึ้นมาเป็นอาหาร

แต่ถ้ามันประกอบขึ้นเป็นอาหารแล้ว มันเป็นอารมณ์ความรู้สึกออกไป แล้ววิปัสสนา ย้อนกลับๆ ย้อนกลับมันจะแยกออก เห็นใหม่ ในอารมณ์ความรู้สึกมันมีขั้น ๕ นี่คือนิยามวิมุตติ ขั้น ๕ คืออะไร? ขั้น ๕ คือการเปรียบเทียบร่างกาย ร่างกายมันดำรงชีวิตอย่างไร เราเกิดมาเกิดมาแล้วเราคิดในอะไร เราไปติดกันข้างนอก เห็นใหม่ เราติดที่กาย เพราะมีฐาน เวลาจิตมันสงบเข้ามา “กรรมฐาน” ฐานการทำงาน คือฐานที่ทำงานของจิต จิตมันทำงานที่นั่น มันไปแก้กิเลสที่นั่น

แต่กิเลส ขณะที่แก้ไขๆ เพราะต้องเอาออกมาชำระสะสาง กิเลสมันไปติดในอะไร ในเมื่อมีใจใช้ใหม่ ใจนี้เป็นนามธรรม แต่ใจมันอยู่ในร่างกายนี้ ถ้าอยู่ในร่างกายนี้ ทรัพย์สมบัติทั้งหมด คูสิ แก้วแหวนเงินทอง เครื่องเพชรนิลจินดาเราประดับที่ไหน? เราประดับที่กายนี่นะ...หมามันใส่โซ่ นะ เราก็เอาสร้อยมาใส่คอกัน หมามันมีโซ่ใส่ไว้ เขาจูงหมากัน ใสนี้เราเอาสร้อยนะ เอาเครื่องประดับมาคล้องไว้ที่ร่างกายนี้ ร่างกาย ซากศพมันคล่องขึ้นมา เวลาศพที่เขาตายแล้ว เขาฝังแล้ว เขาประดับศพ มันมีประโยชน์อะไร ศพมันไม่รู้ว่าสวยว่างามนะ

แต่จิตใจของเรา มันอยู่ในร่างกายของเรา เราเอาเครื่องประดับมาประดับมันก็ว่าสวยงาม มันก็ติด นี่มันติดในกายใจ เพราะมันมีหัวใจ มันมีความรู้สึก มันถึงติดในร่างกายนี้ ร่างกายนี้ถึงเป็นสัฏกกายทัญญู คือความเห็นผิด ถ้าเป็นปัญญาวิมุตติ มันไล่เข้ามา มันใช้ปัญญาหมุนเข้ามา เห็นใหม่ มันเป็นปัญญา ปัญหานี้มันจะเป็นปัญญา มันเป็นจินตมยปัญญา มันเป็นปัญญาที่ยังไม่เป็นของสด ของร้อน ไม่เป็นปัญญาปัจจุบัน มันเป็นปัญญาที่เรากำลังฝึกอยู่

ขณะที่กำลังฝึก ปัญญา ขึ้นของสมาธิ เรากำหนดพุทโทหรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ทำเกือบเป็นเกือบตายเพราะอะไร เพราะไม่คิดๆ สิ่งที่ไม่คิดๆ กิเลสมันหนา กิเลสมันมีความต้องการ เราพยายามทำให้มันสงบเข้ามาเพื่อเป็นตัวตน เป็นอิสรภาพเข้ามา อิสรภาพในขั้นของสมาธิ ขณะที่เราใช้ปัญญาเข้าไป เราฝึกอีก ฝึกขั้นสมาธิเข้ามาแล้ว ถ้าสมาธิไม่ได้ฝึกแล้ว สมาธินั้นก็เป็นสมาธิเฉยๆ เป็นสมาธิ เราไปเห็นที่ทำงานของเรา เราไปเห็นฐานของจิต แต่เราทำไม่เป็นขึ้นมา ฐานของจิตนั้นมันก็เสื่อมไปเป็นธรรมดา

แต่ในเมื่อเรารักษาฐานของจิตของเราแล้ว เราทำขึ้นไปเห็นใหม่ มันของสดของ ของร้อน สด ๆ ร้อนๆ ในขั้นของสมาธิ สดๆ ร้อนๆ ในขั้นของปัญญา ในขั้นของปัญญา ในการฝึกฝนของปัญญา ในการพลิกแพลง ในการค้นคว้าในปัญญาวิมุตติ คิดเข้าไปในความรู้สึก ในความเห็น ในความคิด ในความคิดที่มันมีส่วนประกอบขึ้นไปเป็นอารมณ์ เราใช้ปัญญาใคร่ครวญเข้าไป ใคร่ครวญเข้าไป

นี่ในขั้นของปัญญา ฝึกฝนปัญญาดูขึ้นไปบ่อยครั้งเข้า “ตทังคปหาน” การปล่อยแล้วปล่อยเล่า ปล่อยแล้วปล่อยเล่า ในความชำนาญของมัน ชำนาญของมัน นี่พิจารณากาย พิจารณากายโดยไม่เห็นกาย พิจารณากายโดยปัญญา พิจารณากายโดยปัญญามันปัญญาเทียบเคียงๆ มันเห็นผล จะเทียบเคียงได้ต่อเมื่อจิตเป็นสมาธินะ จะเทียบเคียงได้ต่อเมื่อจิตมันเห็นฐานของมัน เห็นฐานของมัน เอาตัวฐานของมัน เอาตัวฐานนั้นออกเป็นความคิด เอาตัวฐานนั้นออกมาชำระล้าง

เอาตัวฐานมาชำระล้าง พอมันชำระล้างเข้าไป แล้วมันก็ถอนอรรถานุทัญญู ถอนตัวฐาน ถอนทัญญูความเห็นผิด ถอนไปบ่อยครั้ง ตทังคปหาน ถ้าถอนบ่อยครั้งเห็นใหม่ มันเป็นอดีตอนาคต มันเป็นจินตมยปัญญา มันยังไม่เป็นปัจจุบันธรรม สิ่งที่เป็นปัจจุบันธรรม ถึงที่สุดแล้วมันเป็นอกุปปธรรม อกุปปธรรมนะมันขาดหนเดียว ถ้าหนเดียว นี่ธรรมะร้อนๆ ธรรมะสดๆ ธรรมะจริงๆ ไม่มีกาล ไม่มีเวลา เป็นของสดๆ ร้อนๆ

ในปัจจุบันไม่มีกาลเห็นใหม่ จะทำได้เดี๋ยวนี้ วินาทีนี้ ก็เป็นสมบัติในวินาทีนี้ ทำได้มาตั้งแต่...ผู้ที่ผ่านมาแล้วทำได้มันก็สดๆ ร้อนๆ มา เพราะมันเป็นอกุปุปกรรม สิ่งที่เป็นอดีตอนาคต เห็นใหม่ มันเป็นอกุปุปกรรม กุปุปกรรม สัพเพ ธมฺมา อนตฺตา สภาวะธรรมที่เป็นอนัตตา ไม่คงที่ มันเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มันถึงเป็นของที่มันเป็นอดีต ของเป็นกาลเวลา แต่ถ้าขณะที่เป็นปัจจุบันขึ้นมา มันไม่มีกาลเวลา เห็นใหม่ นี่การพิจารณาโดยปัญญาวิมุตตินะ

ถ้าเป็นเจโตวิมุตติ เห็นใหม่ จิตสงบ พุทโธๆๆ ตลอด คำบริกรรม ถ้าเป็นคำบริกรรม เราพุทโธๆๆๆๆ ไป เพราะความคิดมันออกตลอดเวลา เอาความคิดมาไว้ที่พุทโธ ใช้คำบริกรรม จิตของคนต้องมีจุดยืนนะ การกระทำของเรา เราปล่อยเลื่อนลอยกัน “จิตมันเป็นธรรมชาติ ธรรมะเป็นธรรมชาติ ก็เอาจิตเร่ร่อนกันไป เร่ร่อนกันไป มีความรู้ มีความรู้สึก มีตรรกะ...” เลื่อนลอยเห็นใหม่ แต่ถ้าตั้งสติ เราตั้งสติ เรากำหนดพุทโธๆๆ ของเราไปเรื่อยๆ พุทโธไปเรื่อย คำบริกรรม

เพราะธรรมชาติของนามธรรม ธรรมชาติของธาตุรู้ คำว่า “ธาตุรู้” ธาตุที่มีชีวิต สสารธาตุมันแปรปรวนตามสภาพของมัน มันเป็นสสารที่มันแปรสภาพของมัน นี่เป็นเรื่องของวัตถุ แต่ถ้ามันเป็นธาตุรู้ ธาตุรู้เห็นใหม่ “ธาตุรู้” เวลาเกิดตายๆ ธาตุรู้เป็นตัวเกิดตัวตาย เป็นธาตุ เป็นสสารที่มีชีวิต วิญญาณ นามธรรมนี้ แต่มันจับต้องได้ด้วยนามธรรม จับต้องได้นะ จับต้องได้ด้วยสมาธิ ถ้าไม่มีสมาธิ พุทโธๆๆ จิตตัวนี้มีกำหนดพุทโธ มีคำบริกรรม คือสิ่งที่กรองมันเข้ามา ต้องอาศัยนี้กรองเข้ามา ถ้าไม่เอาสิ่งที่พุทโธเข้าไปกรอง โดยสามัญสำนึกของความคิด โดยสามัญสำนึกของคน มันคิด คิดต่อเนื่อง คิดเป็นอารมณ์ความรู้สึก

จริงไหม สิ่งที่ว่า อารมณ์เป็นวัตถุนั้นหนึ่ง...เป็นวัตถุนั้นหนึ่งนะ มันเกาะวัตถุนั้นหนึ่ง เกาะความรู้สึก เห็นใหม่ คิดเรื่องวิชาชีพ คิดเรื่องหน้าที่การงาน คิดเรื่องมักมากอยากใหญ่ คิด คิดไปเรื่อย คิดจนตาย คิดจนตายก็ไม่จบ ไม่มีวันจบหรอก คิดซ้ำคิดซาก ของเก่าของใหม่ คิดตลอด แต่ถ้าเป็นพุทโธเห็นใหม่ “พุทธานุสติ” พุทธ คือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คือชื่อขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพุทธานุสติ ัมมานุสติ สังฆานุสติ อนุสติ ๑๐ สิ่งที่อนุสติ ๑๐ จิตก็เกาะตรงนี้

นี่พุทโธๆ จิตมันมีจุดยืนขึ้นมา เพราะอะไร เพราะสิ่งนี้เป็นกำแพง เป็นสิ่งที่กรองความรู้สึกเข้ามา ให้เข้าไปถึงตัวของฐาน ถ้าเข้าไปถึงตัวของฐาน นี่ใจ ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิก็เกิดตรงนี้ใจ พุทโธๆๆ เวลาจิตมันลงมันจะเห็นหมดเลย ถ้าจิตมันลง กำลังของจิตที่มันลง มันลง

ต่างกับปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาอบรมสมาธิมันจะปล่อยวางเฉยๆ ปล่อยวางเพราะอะไร เพราะมันใช้ปัญญา คำว่า “ปัญญา” มันใช้ปัญญาไล่ก่อนเข้ามา มันจำนนด้วยปัญญาของเรา จำนนด้วยข้อมูลที่เหนือกว่า มันจะยอมแพ้ปัญญา แต่ถ้าเป็นพุทโธๆ มันมีกำลังของมัน เพราะมันเป็นคำบริกรรมที่จิตมันสะสมตัว สะสมตัว ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ จะดึงลงลึกตื่นขนาดไหน มันมีกำลังขึ้นมา

พอกำลังขึ้นมา เพราะมีกำลัง มันกำลังขึ้นมา กำลังอันนี้เวลาเราออกทำงาน ออกทำงาน สิ่งทีออกทำงาน มันออกทำงานด้วยตัวจิต ด้วยตัวจิต ด้วยการเห็น ด้วยการดูกาย นี่พิจารณากายโดยเจโตวิมุตติ เห็นกาย เห็นกายขึ้นมา ถ้าพิจารณาไปที่กาย เห็นกาย ถ้าเห็นกาย ถ้าสมาธิไม่มั่นคง สมาธิไม่มีฐาน กายนั้นเห็นเวบหายแล้ว ผ่านเวบเดียวเลย แล้วก็ฝึกใหม่ พยายามทำให้เกิดขึ้นมา เหมือนกับที่เขาไปเที่ยวป่าช้า ถ้าจิตมีสมาธิ ถ้ามันไม่เกิดปัญญา ให้ไปป่าช้า ให้ไปเหนือลม ไปเหนือลม ไปดูซากศพแล้วหลับตา เห็นใหม่ ถ้าดูนี้ดูด้วยตาเนื้อ

แต่ขณะที่หลับตานี้ หลับตา เป็นตาใจ ดูซากศพนั้นแล้วหลับตา ภาพนั้นติดใหม่ ถ้าภาพนั้นติดให้กลับมาที่อยู่อาศัยแล้ว เป็นอุคคหนิมิต แล้วขยายส่วน แยกส่วนเป็นวิภาคะ หลับตาแล้วเห็นใหม่ ถ้าจิตสงบ จิตมีฐาน หลับตาแล้วจะติดภาพนั้นมา ติดภาพนั้นมานะ แต่ถ้าเรากำหนดของเรา จิตสงบขึ้นมาแล้วน้อมออกไป ออกไปหากาย ถ้าเข้ามาหากาย คิด เราตั้งโปรแกรมไว้ คือรำพึงในจิต คิดในสมาธิ น้อมไปหากาย ถ้าหากายนะ แล้วแต่มันจะเป็นปัจจุบันธรรม ถ้าเราหากายโดยคาดหวังจะเห็นขึ้นกระดูก เห็นสิ่งใดของร่างกายนี้ อันนั้นเป็นอดีตอนาคตแล้ว อันนั้น สิ่งนั้นมันเกิดขึ้นมา

แต่ถ้าเราน้อมไป ถ้ามันเกิดขึ้นมาในปัจจุบันนั้น ถ้าปัจจุบันนั้นถ้าสมาธิดี มีหลักมีเกณฑ์ขึ้นมา ภาพนั้นไม่เวบ จากที่มันเวบ เวบ เวบ มันจะตั้งขึ้นมาได้ แล้วเป็นปัจจุบัน เดียวเห็นโครงกระดูก เห็นกะโหลกศีรษะ เห็นเนื้อ เห็นตับ เห็นไปหมด เห็นขน เห็นเล็บ เห็นผิวหนัง เห็นรูขุมขน จะเป็นสิ่งใดก็ได้ คำว่า “ปัจจุบันธรรม” ปัจจุบันเป็นธรรม สดๆ ร้อนๆ ในปัจจุบันนั้น ถ้าดูแล้วในปัจจุบันนั้นถ้าจิตมันตั้งได้ เห็นสภาวะแบบนั้นมันสะท้อนหัวใจมาก สะท้อนหัวใจเพราะอะไร สะท้อนหัวใจเพราะว่ากรรมฐาน ฐานที่ตั้ง ภาวสวะ ภพคือใจ สำคัญที่สุด การเกิดและการตาย จิต วิญญาณที่พาเกิด พาดาย มันเข้าไปถึงตัวมโนวิญญาณ

ถ้ามันโน้มนำญาณเห็นใหม่ ถ้าเป็นญาณจากข้างนอก ชั้น วิญญาณรับรู้จากข้างนอก ญาณในชั้น นี้มันเข้าไปถึงมันโน้มนำ เข้าไปถึงตัวฐาน ตัวพุทธโศภะๆ เข้าไปถึงตัวจิต ถ้าตัวจิตมัน ออกเห็น มันสะท้อน มันสะท้อนถึงจิต นี้ไง กรรมฐาน สติ สมาธิ ปัญญา จดยืนมันอยู่ที่นี้ จดยืน มันอยู่ที่ภาวะของจิต ถ้าภาวะของจิตที่มันออกเห็น มันสะท้อนถึงตัวมันเอง

ถ้าตัวมันเองเห็นใหม่ ถ้ารักษา พยายาม ถ้ามันหลุดมือไป มันทำสิ่งนั้นไม่ได้ มันหลุดมือ ไป กำหนด...แวบๆ หาย กำหนดแล้วเดี๋ยวเลื่อนไป เลื่อนมา จับไม่ได้...ทิ้งเลย กลับมา พุทธโศภะอย่าง เดียว ถ้ากลับมาพุทธโศภะ ให้จิตมันตั้งมั่น จิตมีฐานขึ้นมา ให้ฐานนี้มันคง ถ้าฐานมันคง มันออกมันคง เสร็จแล้ว ถ้ามันคงก็อยู่กับสมาธิเฉยๆ นั้นหรือ? เวลาจิต สมาธิ มันเข้าใจ มันเห็นกายแล้วเข้ามา สมาธิ มันก็ว่าง มันก็ปล่อย แล้วสมาธิมันก็ลึกลับซับซ้อน

สมาธิเห็นใหม่ มันตื่นลึกต่างๆ กัน พอมันตื่นลึกต่างๆ เราคิดว่าเราเห็นกายแล้วกลับเข้ามา สมาธิ นี่กว่าสิ่งนี้เป็นนิพพาน...ก็ไม่ใช่ ไม่ใช่เพราะอะไร ไม่ใช่เพราะว่านี่ไง มันไม่เป็นธรรม มัน ไม่เป็นธรรมเพราะอะไร เพราะมันไม่มีขณะ ไม่มีความเป็นไป ถ้าไม่มีขณะความเป็นไปนี้ เราฝึก บ่อยครั้งเข้า พอพิจารณาเข้าไปให้มันแปรสภาพ ให้มันขึ้นอัดขนาดไหน ให้มันทำลายเอาไฟเผา ขนาดไหน เอาไฟเผา ขณะที่เผา ถ้าไฟเผา เรานึกถึงไฟ ไฟจะเกิดดับ! มันจะเผาทันทีเลย ถ้าเป็นน้ำ น้ำจะมากลบดับ! ทันทีเลย ถ้ากำลังดี กำลังของจิตมันดี สิ่งของมันเป็นน้ำ เป็นไฟ ที่เข้ามาทำลาย ทำลายเพราะอะไร นี่เป็นสภาวะธรรม เพราะมันเป็นอริยสัจ

สิ่งที่เป็นอริยสัจ นี้ไง สติ สมาธิ ปัญญา ปัญญามันเกิด ปัญญาในการเห็น ปัญญาเกิดจากเจ โตวิมุตติ เจโตมันเห็นสภาวะที่มันแปรสภาพ สิ่งที่เรายึดถือ ยึดมั่น เราเคยสิ่งนี้ หลงใหลในสิ่งนี้ว่า มันเป็นของเรา มันเป็นสิ่งที่เราถนอมรักษา แล้วมันทำให้เราเห็น โดยปัจจุบัน ให้มันสะท้อน ถึงหัวใจ มันคลายออกนะ อุตตานุทิวฐิ ทิวฐิความเห็นผิด “นี่ของเราๆ” อันนี้มันทำลาย มันไป ทำลายที่ฐาน ทำลายที่จิตได้สำนึก จิตได้สำนึกนี้มันยึดมั่น

ทั้งๆ ที่ศึกษาธรรมะปากเปียกปากแฉะ ปากเปียกปากแฉะเลย ธรรมะเนาะๆ ธรรมะที่แช่แข็ง มา ธรรมะที่แช่แข็งมา แล้วมันของอดีตนะ สิ่งที่เราศึกษาธรรมะของครูบาอาจารย์มา มันแช่แข็ง มานะ แช่แข็งมานะ เอามาใช้ประโยชน์ไม่ได้หรอก มันต้องเอามาทำให้อุณหภูมิมันได้คงที่ของ มัน แล้วมันถึงจะเอามาใช้ประโยชน์ได้

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าจิตมันเป็นเอง มันเป็นประโยชน์ของเรา สิ่งที่เราแข่งมาเป็นของครูบา อาจารย์ท่าน เป็นสิ่งที่เราเป็นประโยชน์กับเรา แล้วมันเกิดขึ้นมากับเรา เราดูของเรา เราแก้ไขของเรา มันแปรสภาพขนาดนั้น ปัจจุบันมันละเอียดเข้าไป ละเอียดเข้าไปก็ไปตื่นตื่นไปกับมัน ตื่นตื่น นั่นเป็นอย่างนั้น นี่เป็นอย่างนี้ ทำไม่ได้ ถ้าสมาธิมันไม่พอ สมาธิไม่พอ เวลามันไปยันกัน พิจารณาไปแล้ว มันไปยันกันไว้เลยๆ ก็มี ถ้ามันไปยันกันเลยๆ ถ้าต่อไปยันไปอย่างนี้ มันจะเสื่อมไป ข้างหน้าแน่นอน เพราะอะไร

เพราะเรามีเงินอยู่จำนวนหนึ่ง แล้วเราใช้ตลอดเวลา เงินจำนวนนั้นต้องหมดไปเป็นธรรมดา จิตที่มันมีกำลัง เป็นฐานของสมาธิ แล้วเราไปแยกแยะมัน ถ้าเรา มันไปยันกันอย่างนั้น ถ้าเรายังต่อสู้ต่อไป กำลังของจิตมันต้องอ่อนล้าไปเป็นธรรมดา มันต้องปล่อย ปล่อยเลย ปล่อยก็ว่าเรากำหนดจิต ปล่อยมันก็ปล่อย กำหนดจิตคำว่าพุทโธ ภาพมันจะหาย พอภาพมันหายเรากลับมาที่พุทโธๆ เรามาสร้างกำลังของเราขึ้นมา แล้วมีกำลังแล้ว เราออกไปฝึกฝน ออกไปทำ

ต้องทำซ้ำทำซากนะ ทำบ่อยครั้ง ต้องบ่อยครั้ง ต้องทำ ต้องฝึกฝน ต้องมีการชำนาญ คุณการ กิพาลี นักกีฬาที่มีแว่นี่เขามาฝึกหัดนะ เริ่มต้นคนนี่เทคนิคดีมาก มีอนาคต มีพรสวรรค์ แต่ถ้าประสบการณ์ของเขา เวลาเขาไปลงแข่งขันกับผู้ที่ประสบการณ์เหนือกว่า เขาก็เป็นลูกไล่ตลอด จนกว่าถ้าวันใดประสบการณ์เขาดีขึ้นมา เวลาไปลงแข่งขัน เขาจะเป็นคนที่มีประสบการณ์ แล้วคลื่นลูกใหม่มา นักกีฬาคนใหม่มาก็ต้องแข่งขันกันมาอย่างนี้ตลอดไป

จิตก็เหมือนกัน ในเมื่อเราฝึกฝน เราหัดทำของเรา มันจะปล่อยวางขนาดไหน มันต้องปล่อยวางมีความสุข นักกีฬาขณะที่หนึ่งได้เหรียญทอง ได้รางวัล พอใจไหม แล้วถ้านักกีฬาคนไหนไม่มีสตินะ ไปตื่นตื่นกับรางวัลของตัวเอง หมดอนาคตเลย หมดอนาคตเลยเพราะเสียคนไปเลย นี่ก็เหมือนกัน จิตถ้ามันวิปัสสนาไปครั้งใดครั้งหนึ่ง ถ้ามันปล่อยแล้ว ถ้าไปตื่นตื่นกับมัน ถ้าไปดีใจกับมัน แล้วไปเห็นแต่ผลงานว่าสิ่งนั้นมีความสุข เดียวก็หมด หมดเนื้อหมดตัว เพราะมันดทับคปทาน มันเสื่อมได้ มันไม่เป็นสมุจเฉตปทาน มันถึงต้องทำบ่อยครั้งเข้าๆ ทั้งนักกีฬา ทั้งการแข่งขันของกีฬา เขาไม่มีวันสมุจเฉตปทานนะ เพราะในเรื่องกีฬานั้นเขาจะมีแข่งขันตลอดไป มีแต่คลื่นลูกใหม่ซัดตลอดไป

แต่จิตของเรามันหนึ่งเดียว จะเกิดที่หมื่นก็แสนชาติก็ไอ้จิตดวงนี้ แต่เกิดต่างๆ กัน แต่ในปัจจุบันนี้มาเกิดเป็นเรา มันไม่มีคลื่นลูกไหนจะมาซัดได้หรอก มันมีแต่กรรมเก่ากรรมใหม่มันซัด

อยู่ กรรมเก่ากรรมใหม่คือการรู้การเห็นจากภายในที่ประพฤติปฏิบัติ นี่มันชัดอยู่ มันถึงเรรวนอยู่นี่
ไง เดี่ยวดีเดี๋ยวชั่ว เดี่ยวปฏิบัติได้ผลไม่ได้ผล ไอ้กรรมเก่ากรรมใหม่มันชัดอยู่นี่ แล้วนี่เอาธรรมะ
ของเราในปัจจุบันนี้ต่อสู้กับมัน เอาธรรมในปัจจุบันที่เราประพฤติปฏิบัติ ต่อสู้กับมัน ให้มีความ
มั่นคง

มันจะปล่อยวางขนาดไหน พอจิตมันสงบเข้าไปแล้ว มันปล่อยวาง มันเป็นความสุขมาก
การปล่อยวาง ตังคปทาน พอทำงานเสร็จหนึ่ง คุณิ เราทำอาหารเสร็จ เราเก็บล้างหมด เรามี
ความสุขมาก เออ! วันนี้เสร็จแล้ว พรุ่งนี้ต้องทำใหม่อีกแล้ว เพราะคนมันต้องกิน นี่ก็เหมือนกัน
มันปล่อยวางขนาดไหน สังเกตไว้ มันจะมีอยู่ ถ้าเรากำหนดจิตไปดูมันจะเห็น มันจะเห็น มันจะ
เป็นสภาวะแบบนั้น สิ่งที่มีนะ มันปล่อยวางขนาดไหน บางทีมันเข้าใจว่าเสร็จแล้ว แล้วมันไม่ยอม
ทำอีก ถ้าไม่ยอมทำมันก็จะเสื่อมไปเป็นธรรมดา

แต่ถ้ามันสงบแล้วมันปล่อยวางขนาดไหนนะ เรารื้อค้น คือให้จิตมันพิจารณา ให้รื้อค้น
ขึ้นมา ของที่มีอยู่ กิเลสมันบังเงาใจ กิเลสมันคิด ธรรมะมันเข้มแข็งขึ้นมา มันมีการต่อสู้กัน กิเลส
มันก็บอก ขอมแพ้แล้ว ปล่อยวางแล้ว แล้วก็ยังสร้างนะ “สามมังกุญให้เลย เป็นโศดาบัน เป็น
สัททาคา เป็นอนาคาเลย โอ๊ย! สิ่งนี้เป็นธรรมแล้วๆ” กิเลสมันหลอก นี่กิเลส เวลาปฏิบัติไป ปฏิบัติ
ธรรมะนี้ลำบากลำบาก...ไม่ใช่หรือ กิเลสทั้งนั้น แม้แต่จะฆ่ามันนะ มันยังมาบังเงา มันยังหลอกซ้ำ
หลอกซ้ำ ถ้าไม่มีสติ ต่อไปมันจะเสื่อมเป็นธรรมดา

แต่ถ้าเรามีสติ ขณะที่จิตมันเข้มแข็งอยู่นี่ เรารื้อค้นไป ของที่มีอยู่ต้องเจอ กิเลสยังมีอยู่ใน
ขั้นตอนไหนต้องเจอหมด โศดาบันนะ มรรค โศดาปัตติมรรค โศดาปัตติผล ถ้าในขั้นของ
โศดาบัน พิจารณาไปจนมันขาด กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ แยกออกจากกันหมด ขาด
หมด จิตรวมลงหมดเลย กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ แล้วจิตหนึ่งรวมลงไป สัจโยชน์ขาด
ออกไปจากใจเลย ขาดจากใจแล้ว สิ่งนี้ถ้ารื้อค้นอีกไม่มีแล้ว ไม่มีแล้ว แต่ละขั้นๆ ขึ้นไป พอเริ่มต้น
ขึ้นไป สูงขึ้นไป ถ้าจิตสงบขึ้นไป สูงขึ้นไป มันก็เป็นอุปาทานในกาย

ภายนอก ภายใน ภายในกาย...ภายนอก ภายใน ภายใน คือสักกายทิฏฐิ คือร่างกายเนื้อ
ร่างกายต่างๆ แต่ถ้าเป็นภายในละ ภายในเป็นอสุภะเห็นใหม่ ภายในเป็นอสุภะคือมันเป็นกาย
นามธรรม มันเป็นกายของจิต เพราะจิตมันคิดในกาย จิตที่เป็นนามธรรม มันอาศัยอยู่ในอะไร? มัน
อาศัยอยู่ในความรู้สึกใช่ไหม ความรู้สึกคืออะไร? คือความคิด ความคิดเป็นนามธรรมใหม่ แล้วสิ่ง

ที่มีนามธรรมเวลานั้นคิดพอใจ มันคืออะไร มันจากความรู้สึกอันหนึ่ง มันจะไปกระทบกับความรู้สึกอันหนึ่ง

หญิงกระทบกับชาย ชายกระทบกับหญิง แล้วชายหญิงมันอยู่ที่ไหน ชายหญิงมันเกิดเป็นอะไร มันเกิดเป็นมนุษย์ถึงเป็นชายหญิงใช่ไหม จิตมีชายมีหญิงหรือ จิตที่เป็นสมาธินี้มีชายหญิงไหม เวลาเป็นโสดาบัน สกิทาคา อนาคามันมีชายหญิงไหม แต่ในขณะที่สามัญสำนึกว่าเราเป็นชายหรือเป็นหญิงนี่มันเป็นอะไร? มันเป็นความโลภ ความโกรธ ความหลง มันหลงใช่ไหม มันไม่รู้ว่าจิต ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่เรา ไม่ใช่เขา แต่ขณะที่มันเป็นเรานี้มันเป็น เพราะจิตเรามันถึงกระทบกับจิตนอก จิตนอกเป็นนามธรรม

สิ่งที่เป็นนามธรรมมันกระทบกระทบกัน กระทบกระทบกันมันก็ออกรับรู้ไป สิ่งที่ได้รับรู้ สิ่งที่เป็นไป สิ่งที่มีมันเป็นไปเห็นใหม่ กระทบกระทบกันไป นี่มันคือกามราคะไง ถ้าเป็นกามราคะ มันออกไปรับรู้ มันก็เป็นไปจากกามราคะ มันก็หมุนออกไป สิ่งที่มีมันออกไปๆ พอหมุนออกไป มันก็กระทบกัน ถ้ามันย้อนกลับเข้ามา ย้อนกลับเข้ามาด้วยมหาสติ มหาปัญญา สิ่งที่เป็นมหาสติ มหาปัญญา ย้อนกลับเข้ามา

ธรรมะสดๆ ร้อนๆ นะ ใครรู้สภาวะแบบใดต้องรู้สภาวะแบบนั้น ขึ้นตอนของจิตที่มันพัฒนาเข้าไป เป็นโสดาบัน โสดาปัตติมรรค สกิทาคามิมรรค อนาคามิมรรค อรหัตตมรรค มรรค ๔ ผล ๔ ความเป็นไปของสติปัญญาต่างกันหมด แล้วผู้ที่ประพฤติปฏิบัติจะรู้อย่างนี้ได้อย่างไร ขณะที่เราก้าวเดินอยู่ เราประพฤติปฏิบัติอยู่เราจะไม่รู้สิ่งนี้เลย ไม่รู้สิ่งนี้เพราะอะไร เพราะเราทำไป โสดาปัตติมรรคก็ต้องเต็มที เหมือนนักกีฬา นักกีฬาสมัครเล่นของเขา เขาก็ต้องลงทุนลงแรงเต็มที ขณะนักกีฬาสมัครเล่นเขาเป็นนักกีฬาอาชีพ เขาก็ต้องต่อสู้ในนักกีฬาอาชีพของเขา เต็มทีของเขา เต็มทีของเขาเพราะคู่ต่อสู้ นักกีฬาชนิดใดไปเจอคู่ต่อสู้ที่เหนือกว่า ที่เข้มแข็งกว่า

นี่ก็เหมือนกัน ในการประพฤติปฏิบัติใหม่ กิเลสมันเข้มแข็งกว่า กิเลสที่มันมีกำลังมากกว่า มันก็ต้องเหยียบย่ำเป็นธรรมดา คนที่อ่อนแอกว่าจะไปชนะคนที่เข้มแข็งกว่าได้อย่างไร แต่ถ้าคนอ่อนแอกว่ามีการสะสม มีการประพฤติปฏิบัติ มีการแสวงหา มีการฝึกฝนขึ้นมา คนที่อ่อนแอกว่าเดี๋ยวก็ต้องทันกับผู้ที่เข้มแข็งกว่า แล้วคนที่อ่อนแอกว่าถ้าพัฒนาอยู่บ่อยครั้งเข้ามันต้องมีกำลังเหนือกว่าผู้ที่เข้มแข็งกว่า ผู้ที่เข้มแข็งกว่ากลายเป็นผู้ที่อ่อนแอกว่า

นี่ก็เหมือนกัน ในการฝึกฝนใจของเรา ในการประพฤติปฏิบัติของเราขึ้นมา ใจเรามันจะพัฒนาขึ้นไปเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป สิ่งที่พัฒนาขึ้นมาจะ จะมรรค ๔ ผล ๔ ขนาดไหน มันทำไปเต็มที่ ขณะที่ทำมันเป็น ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ตลอด แต่ขณะที่พ้นจากการชำระกิเลสไปทั้งหมดแล้ว เห็นไหม ครูบาอาจารย์ที่ท่านสิ้นจากกิเลสแล้ว ท่านถึงจะมองครบวงจร แต่ขณะที่เราประพฤติปฏิบัติอยู่ เราจะรู้ได้เฉพาะความรู้ของเรา ความรู้ที่เรารู้นี้ เรารู้ได้หมดเลย เพราะถ้าเราไม่รู้มันจะเป็นความจริงไม่ได้ จริจรู้อจริง นี่มันสดๆ ร้อนๆ ของแต่ละบุคคล สดๆ ร้อนๆ แล้วแต่ขั้นแต่ตอนของการประพฤติปฏิบัติ มันเป็นของสดของร้อนตลอดเวลา ไม่มีกาล ไม่มีเวลา เห็นไหม อกาลิโก ธรรมะไม่มีกาล ไม่มีเวลา เป็นความจริงตลอดเวลา

แต่เพราะใจเราไม่จริง ใจเราเป็นของปลอม การกระทำออกมามันก็เลยเป็นของปลอมๆ ถ้าของปลอมมันยังเป็นปลอมนะ แต่ถ้าเป็นเรื่องกิเลสมันเน่าเลย มันเน่า มันหมักหมม มันทำให้เราอ่อนแอ มันทำให้เราล้มลุกคลุกคลานนะ ล้มลุกคลุกคลาน ถ้ามันเสื่อมไป เราก็คงต้องตกอยู่ในอำนาจของกิเลส ทั้งๆ ที่เราประพฤติปฏิบัติธรรมนะ

ธรรมะ ธรรมะเป็นของเลิศ ของประเสริฐมาก ในธรรมะ เห็นไหม ทุกลัทธิ ทุกศาสนาว่าเป็นธรรม มีสภาวะธรรม แต่ศาสนาของเขา ศาสนาที่ศาสดาเป็นผู้มีกิเลส การแสดงธรรมออกมาเป็นธรรมของโลก ธรรมของโลกก็ปัญหา มันเป็นธรรมของโลก ธรรมของโลก มันเป็นตรรกะ มันเห็นเป็นความเห็น สิ่งที่เป็นคุณธรรม ศีลธรรมเท่านั้น มันทำมา เพราะอะไร เพราะขณะที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับพวกฤๅษีชีไพร เขาก็มีอยู่แล้วนะ การทำสมาธิเป็นพื้นฐาน เพราะคนมีศาสนา ไม่มีศาสนา แต่ทุกคนใฝ่ดี คนอยากมีความสุข เขาก็ทำความสงบของใจของเขา แต่เขาไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ไม่มี ไม่มีหรอก

สิ่งที่มีเห็นไหม เพราะมันเป็นปัญญาจากภายใน ถ้าปัญญาจากภายใน มันเป็นโลกุตตรธรรม มันเป็นโลกุตตรปัญญา ปัญญาที่เกิดขึ้นมา มันเกิดขึ้นมาจากสัจจะความจริง มันถึงว่า คำว่า “สดๆ ร้อนๆ” มันไม่มีขายในท้องตลาดหรอก มันไม่มีที่ไหนที่จะทำแทนกันได้ มันจะเป็นความจริงขึ้นมาจากใจของเรา นี่ไง คุณค่าของมนุษย์มันอยู่ตรงนี้ไง คุณค่าของมนุษย์มีวัตถุประสงค์ คือมีกายกับใจ หัวใจสำคัญมาก

ธรรมะที่...สื่อเห็นใหม่ ทางโลก ทางวิชาการบอก “ผู้ใดปฏิบัติธรรมแล้วควรจะทำเรื่องร้อยไว้เพื่อเป็นประโยชน์กับโลก” ที่งไว้ขนาดไหน มันก็เป็นแค่กิริยา เพราะความจริง ความจริงมันอยู่ในใจเท่านั้น ความสดๆ ร้อนๆ มันอยู่กับใจ ใจผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ธรรมะจริงๆ มันอยู่ที่หัวใจ

แล้วเวลาตายไป จิตดวงนี้มันตายไป สิ่งนี้มันเป็นความจริงอันนี้มันตายไป มันตายไป ตายไปไหน เราเป็นปุถุชน การตาย หมดภพชาติหนึ่ง การตายเห็นใหม่ ตายจากชาตินี้ก็ไปเกิดชาติใหม่ แต่ถ้าถึงที่สุดแล้ว กิเลสตาย ถ้ากิเลสตายแล้ว ไม่มีสิ่งใดๆ จะตายอีกแล้ว เพราะกิเลสตายแล้ว จิตมันบริสุทธิ์ จิตมันบริสุทธิ์ สอุปาทิเสสนิพพาน พระอรหันต์ที่ยังมีชีวิตอยู่ เห็นใหม่ ชาติ ๔ และขันธ ๕...ขันธ ๕ คือความคิด ความคิดเป็นเศษส่วน ความคิดเป็นส่วนของเรา เพราะความคิด ชาติ ๔ และขันธ ๕ ตั้งแต่เทวดา อินทร์ พรหม เขาสื่อสารกันด้วยสามัญญสำนึก เขาสื่อสารด้วยภาษาใจ ภาษาตั้งแต่พรหมลงมาถึงเทวดา ภาษาคำพูด ภาษาสมมติ ภาษาในโลก แล้วจิตวิญญาณละ นี้คือภาษา นี้ชาติ ๔ และขันธ ๕ มันเป็นภาษาที่สื่อสารกัน

แต่ถ้าสิ้นกิเลสไปแล้ว สิ่งนี้มันขาดไปแล้ว ความคิดมันขาดไปแล้ว ขันธนอก ขันธใน ขันธอย่างหยาบ ขันธอย่างกลาง ขันธอย่างละเอียด ขันธอย่างละเอียด เห็นใหม่ สิ่งที่มีข้อมูล ปฏิษะ ข้อมูล สิ่งที่มีความพอใจของใจ ถ้ามันชำระหมดแล้ว ขันธอย่างละเอียดขาดหมด อวิชชาปจฺจุยา สงฺขารา สงฺขาราปจฺจุยา วิญญาณฺ์ นี้ปัจจยาการของจิตที่มันไม่มีขันธ

ขันธเป็นกองเห็นใหม่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เป็นกอง ส่วนแยก เป็นส่วนผสมของกัน มันถึงเป็นความรู้สึก เป็นความคิดขึ้นมา แต่ปัจจยาการ ปัจจยาการหมายถึงว่าส่วนผสม แต่มันเป็นอันเดียว ปัจจยาการ อวิชชาปจฺจุยา สงฺขารา สงฺขาราปจฺจุยา วิญญาณฺ์ มันเป็นปัจจยาการที่เป็นถึงนามรูป เป็นอุปาทานออกมา สิ่งนี้ถ้าเข้าไปมันละเอียดกว่า ละเอียดกว่ามันถึงเป็นนามธรรมล้วนๆ ที่ต้องอรหัตตมรรคเข้าไปจับมัน

นี่ไง “พุทธะ” พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน จิตเดิมแท้ที่ส่องใส จิตเดิมแท้ที่ส่องใส สิ่งที่ส่องใสก็ต้องทำลาย นี่ไง ทำลายกิเลส ทำลายอวิชชา ถ้าทำลายอวิชชาทั้งหมดนะ สิ่งทั้งหมดแล้วเป็นธรรมล้วนๆ เลย ธรรมสดๆ ร้อนๆ ในดวงใจ ในหัวใจ ในความรู้สึกที่มันอยู่นี่ ในดวงใจของมนุษย์ มนุษย์มันมีการบีบบังคับด้วยร่างกาย ด้วยสิ่งที่ต้องแสวงหาอาหาร แล้วมันมีความบีบบังคับด้วยความทุกข์ใจ “ทุกข์กาย ทุกข์ใจ”

“ทุกข์กาย” เห็นใหม่ เจ็บไข้ได้ป่วย ทุกข์กาย สิ่งต่างๆ กระเทือนร่างกาย หิวๆ ก็ทุกข์กาย

“ทุกข์ใจ” ทุกข์ใจคือความทุกข์ที่มันหมักหมมอยู่ในหัวใจ ขณะที่เราอยู่ในป่าในเขา เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมามันทุกข์ใจ ถ้าทุกข์ใจเห็นใหม่ ความอภัยอาวรณ์ ถึงสุดท้าย...ไม่มีสิ่งใดเลย พระอนาคานะปล่อยหมด กามราคะต่างๆ รสของกามต่างๆ เข้ามาเหยียบย่ำใจดวงนี้ไม่ได้เลย แต่มันก็เฉา มันก็หงอยเหงาของมัน ความอภัยอาวรณ์ ความปล่อยใจ ความเศร้าหมองต่างๆ ถ้ามันเข้ามาถึงตรงนั้น มันทำลายความเศร้าหมอง ความปล่อยใจ สิ่งต่างๆ ปล่อยใจ ปล่อยใจคู่กับเศร้าหมอง สิ่งที่ว่านิพพานเป็นเมืองแก้วๆ เมืองแก้วคู่กับความขุ่น ไม่มีหรอก

สิ่งต่างๆ พ้นไปแล้วเห็นใหม่ อาสเวหิ จิตฺตานิ วิมุจฺจิตฺติ อาสวะสิ้นไป จิตนี้เป็นผู้ข้ามพ้น จิตไม่มี จิตทำลายหมดเลย จิตเป็นผู้เข้าถึงนิพพาน...ตัวจิตเข้าไม่ได้ ตัวทำลายจิต จิตเป็นนิพพานได้ แต่จิตเข้านิพพานไม่ได้ แต่จิต จิตทำลายตัวเองได้ เพราะทำลายตัวความปล่อยใจ เพราะทำลายจิตใจ มันถึงเป็นนิพพาน มันถึงเป็นธรรม ธรรมมันถึงสดๆ ร้อนๆ กับใจดวงนั้น

แล้วเรามี เรามีใจ เรามีความรู้สึก เราเป็นคนมีอำนาจวาสนา เราถึงมาค้นคว้า มาหาสิ่งที่เป็น อริยทรัพย์ หาสิ่งที่เป็นความจริง อาศัยโลกเขาอยู่...ใช่ คนเกิดมา มันก็มีหน้าที่การงาน มันก็ต้องทุกข์ต้องร้อน มันต้องทำงาน ทำมาหากินต่างๆ พระก็ต้องบิณฑบาต พระก็มีปัจจัยเครื่องอาศัย ปัจจัย ๔ คือการดำรงชีวิต ปัจจัย ๔ ขาดไม่ได้ สิ่งนี้ให้มี สิ่งที่มีเกินกว่านั้นมันเป็นอำนาจวาสนาของคน ถ้าเราทำบุญกุศล มันมีอำนาจวาสนา มันเป็นสิ่งที่เราสร้างมา สิ่งที่เราสร้างมาก็คือผลบุญ แล้วสิ่งนั้นก็ประโยชน์กับเรา

ถ้าเราไม่ได้สร้างมา แต่ใจเรามี ทุกข์เรามี แล้วเรามีอริยทรัพย์ ถ้าเราทำขึ้นมาได้ มันจะเป็นของเรา ฉะนั้นคุณค่าของใจ สมบัติของใจ ถึงมีคุณค่าจริงๆ เป็นสมบัติของเราจริงๆ สมบัติที่อาศัยข้างนอกเป็นสมบัติที่ฝากไว้กับโลก เอวัง